

FLAGDAGSMAGASINET

UDGIVET I ANLEDNING AF FLAGDAGEN FOR DANMARKS UDSENDTE

Operation Alamo: 5 sekunder fra død og katastrofe

Ubåd i en ørkenkrig - under overfladen i 29 dage

Operation Orbital: På mission i Ukraine

Digitalt overblik over kamppladsen

Tema: Anerkendelse

Balkan - 30 år efter

Udgivet i samarbejde mellem Danmarks Veteraner og Folk & Sikkerhed

**UDGIVET AF FOLK & SIKKERHED
I SAMARBEJDE MED DANMARKS VETERANER I ANLEDNING AF
FLAGDAGEN FOR DANMARKS UDSENDTE.**

OM FLAGDAGEN

Danske mænd og kvinder bliver hvert år den 5. september anerkendt og hyldet for den store indsats, de har gjort som udsendte på vegne af Danmark.

Flagdagen afholdes den 5. september, hvor der bliver støttet op over hele landet for at give personel inden for Udenrigsministeriet, Forsvaret, Redningsberedskabet, Politi og Sundhedsvæsenet, en dag, som er tilegnet dem.

Flagdagen hædrer nye som gamle veteraner.

Flagdagen er dagen, hvor vi skal mindes og støtte alle dem, som har kæmpet og arbejdet under ekstreme forhold i dansk tjeneste.

Der vil blive afholdt arrangementer over hele landet, og på hjemmesiden www.flagdagen.dk kan du finde dit arrangement den 5. september.

RETTIGHEDER

Det er tilladt at gengive hele eller dele fra magasinet, når blot der er angivet korrekt kildeangivelse, herunder med link til magasinet. Læs mere på www.flagdagen.dk

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Bestyrelsesmedlem i Folk & Sikkerhed, Ann-Christina Salquist, KN-R & Cand. Soc. PKL.

LAYOUT & DESIGN

Ann-Christina Salquist

DISTRIBUTION

Magasinet udsendes digitalt til alle landets kommuner, forsvarret, politiet, beredskabsstyrelsen, en række ministerier samt medlemmer af Folketinget, landets skoler og uddannelsesinstitutioner samt i print til alle medlemmer af Danmarks Veteraner i et oplag på 5.000 eksemplarer

FORSIDE

2.700 panserværnsvåben til Ukraine bliver klargjort til fragt, 2022.
Forsvarsgalleriet, Tue Skals

**Folk &
Sikkerhed**

INDHOLD

4 LEDERE

- Flaget og vores fælles frihed **4**
- Danmarks Veteraner - en forening for alle **32**
- Danmarks Marineforening - veteranpartner **38**

8 ANERKENDELSE

- Anerkendelse kommer i mange former **8**
- Set med lokale øjne i det midtjyske **26**
- Anerkendelse er særlig vigtig i en krisetid **34**
- Tak for indsatsen **40**
- Beredskabsstyrelsens Veterandag **49**
- Anerkendelse hele året **51**
- Anerkendelse er et fælles ansvar **65**

7 OPERATIONER

- Dansk træning af Ukraines forsvar **7**
- 5 sekunder fra katastrofe og død **13**
- Så gik det fra umuligt til bare vanskeligt **19**
- 29 døgn under havoverfladen **28**
- Da Rusland invaderede Ukraine **46**
- Det var nyfalden sne, vi gik i **52**
- Tragedien i Maglaj-tunnellen **58**
- Vi kan se, det virker **68**

10 FRIVILLIGHED

- Farver, fællesskab, frivillige og rollen som far giver fast grund under fødderne **10**
- Jeg har fået kæmpe livskvalitet **36**
- Flagdag i Nuuk **63**

Flaget og vores fælles frihed og sikkerhed

*Af Torben Ørting Jørgensen
Formand for Folk & Sikkerhed*

Årets flagdag giver os igen mulighed for at udtrykke vores taknemmelighed over den indsats udsendte fra Hæren, Søværnet, Flyvevåbnet, Hjemmeværnet, Beredskabskorpset og Politiet på vores alles vegne har gjort i de forgangne år.

Vi kan sammen og med stolthed glæde os over, at vores udsendte, siden vi fejrede flagdagen sidste år, har løst deres opgaver dygtigt og professionelt og uden at lide tab af menneskeliv og førlighed, som vores udsendte har oplevet i tidligere år.

Vi kan således sammen med de udsendtes familier og pårørende glæde os over, at vi har fået alle sikkert hjem, beriget af den samhørighed og det kammeratskab løsningen af de krævende og forskelligartede opgaver, de har været pålagt, har krævet.

Mens vores dygtige udsendte har været afklaret med og forberedt til de opgaver, de har været udsendt for at løse, så er der ikke rigtigt nogen, der på samme måde kan forberede de pårørende på de ekstra belastninger, såsom afsavn og bekymringer en udsendelse påfører dem.

Derfor er der også god grund til, at vi alle udtrykker vores taknemmelighed overfor dem, der har skulle opretholde en dagligdag herhjemme, mens "deres" udsendte løste de vigtige opgaver på vores alles vegne.

Vi må aldrig glemme de udsendte, der mistede livet under udførelsen af deres tjeneste. Vi må heller ikke glemme deres familier, pårørende og venner, der skal leve videre med savnet af deres søn, datter, bror, søster, mand, kæreste eller far. Også derfor er flagdagen vigtig – for den giver os anledning til at række ud til de mennesker, der står

tilbage med sorg i sjælen.

Selvom langt de fleste heldigvis vender tilbage efter en udsendelse beriget med oplevelser og udviklet som mennesker, så må vi ikke glemme de veteraner, der pådrog sig fysiske skader eller som fik sår på sjælen. Dem skal vi møde – ikke med ynke, men med respekt, forståelse, nærvær og hjælp-somhed. Hver dag!

Vi kan ikke markere årets flagdag uden at reflektere over den situation, der er opstået efter Ruslands uprovokerede og foragtelige angreb på Ukraine. Med angrebet punkterede præsident Putin vores forhåbninger om fredelig sameksistens og gjorde det klart for os alle, at vi står overfor nye og konkret militære udfordringer, ikke fjernt fra Danmark, men her i Europa.

Det får store konsekvenser for os alle i Danmark.

Vi står heldigvis ikke alene, men er sammen med vores allierede i både NATO og i EU. I disse fællesskaber kommer vi til at yde vores del af indsatsen overfor Rusland, for vi og vores allierede kan ikke tillade, at Rusland får held med det kyniske overgreb på Ukraine.

Der bliver mange flere at takke for indsatsen for vores fælles sikkerhed i de kommende år.

Under vores flag, fra Kap Morris Jessup, det nordligste punkt i Grønland hen over Færøerne og ud til Christiansø ønsker vi at leve i fred og frihed. Det er vi og alle vores nabolande klar til at kæmpe for.

Også af den grund skal vi alle medvirke til at gøre årets flagdag til en konkret og synlig markering af vores ønske om og vilje til at værne om vores fælles sikkerhed og frihed.

God flagdag til alle!

ANERKENDELSE kommer i mange former

HILSEN FRA FOLKETINGETS FORMAND

I år er det 14. gang, Danmark afholder flagdag, hvor vi anerkender danskere udsendt på internationale missioner, og vi mindes dem, som faldt i tjenesten.

Den officielle del af programmet finder sted i København med kranselægning ved Kastellet og parade på Christiansborg Slotsplads. Jeg har som formand for Folketinget deltaget ved Kastellet flere gange. Det er en bevægende og smuk ceremoni. Den minder os om, hvor meget vi har at takke dem, som passer på Danmark, for. Og hvor vigtigt det er at holde mindet om de faldne i live.

Veteranerne har gjort det mere trygt for os herhjemme ved at sikre freden langt fra Danmarks grænser.

Siden den første FN-mission i 1948 har Danmarks udsendte stillet sig mellem krigens parter for at skabe og bevare freden.

Samlet har omkring 65.000 danske soldater været udsendt til FN- og NATO-missioner i Europa, Mellemøsten, Asien og Afrika. Overalt har de gjort sig bemærket ved deres dygtighed og engagement.

Et fælles træk for de udenlandske missioner har været at stabilisere konfliktområder. Så civilbefolkningen kan opbygge deres samfund. Så de har vand og elektricitet. Så børn kan gå i skole.

Flagdagen kan ikke stå alene som den dag, hvor vi retter

vores opmærksomhed mod veteranerne. Der er 364 andre dage på året, hvor pårørende til nuværende og tidligere udsendte har brug for vores anerkendelse og hjælp.

Anerkendelse er ikke kun de ord, som vi siger ved særlige begivenheder. Anerkendelse kan antage mange former. En tak sagt i forbifarten til en mor, hvis søn er udstationeret. Et tilbud om at hente børnene i fritidshjemmet i en familie, hvor den ene forælder er udsendt.

Når man har mistet en søn eller bror på en mission, er der dage på året, hvor sorgen er særlig svær for de efterladte. Så skal vi være der for dem. Vi skal dele deres sorg. Lette deres byrde.

I anledning af flagdagen vil jeg minde om, at vi har et fælles ansvar for at hjælpe familierne til vores veteraner og udsendte. De har sat fællesskabet over hensynet til egne interesser. Vi andre skal give tilbage ved at hjælpe dem og deres familier.

Det skylder vi dem.

*Henrik Dam Kristensen,
Formand for Folketinget*

Dansk træning af Ukraines forsvar

OPERATION ORBITAL - UKRAINE

Træningsmissionen Orbital på besøg ved den daværende frontlinje i 2021

Foto: Privatfoto

Af Peter Skautrup

I flere år har instruktører fra Forsvaret været udsendt for at uddanne ukrainske soldater. En del af ukrainernes succes på slagmarken tilskrives de vestlige metoder, som gør det muligt for soldaterne at operere i små grupper og selv tage beslutning og vise initiativ. Vi har talt med lederen af den danske del af "Operation Orbital".

Oberstløjtnant Jens Hjort møder op til interviewet på Kastellet i København med et krus kaffe i hånden. Kruset er prydet med en mosaik af

Dannebrog og Union Jack og "Orbital" skrevet med ukrainsk typografi.

"Det er jo en britisk ledet mission, men da vi gik ind i den, omdøbte de den til en Joint UK-Danish Training Mission, hvilket er meget stort af dem, for vi er absolut den mindste bror i det spil," siger han.

Jens Hjort er del af et mangeårigt samarbejde om udvikling af det ukrainske forsvar.

Han har beskæftiget sig med det tidligere Sovjet og de gamle øst-stater siden mu-

rens fald, været chef i den gensidige våbenkontrol og dansk repræsentant i Open Skies-programmet, OSCE mm.

"I forbindelse med udbruddet af krigen i Donbas i 2014 intensiverede vi samarbejdet med Ukraine, og vi har et par gange om året med multinationale hold gennemført missioner ude i Donbas for at få et indtryk af, hvad var det der skete, og hvordan kunne vi hjælpe dem bedst muligt."

"Og så har jeg været med til at opbygge et stabiliseringsprogram via en freds- og stabilitetsfond, som Uden-

rigsministeriet, Forsvarsministeriet, Forskningsministeriet og Justitsministeriet står bag.”

”Det betød, at vi i 2016 indgik i en canadisk træningsmission, der hed Unifier, og året efter engagerede vi os i Orbital, så det er relativt mange års samarbejde, vi har haft med Ukraine. Nu har jeg projektansvar for alt, hvad vi laver i Ukraine og Georgien, hvor noget af det sker inden for rammerne af Orbital.”

Ude inden 24/2

Indtil russerne i februar i år krydsede Ukraines grænser, havde Orbital en stab på 15 mand i Kyiv, to af dem var danske, resten briter. De var ude inden 24. februar, men med kort varsel. Taskerne var

pakket og stod klar i gangen, køretøjerne blev linet op og eftersat hver dag.

”Hovedkvarterets ansvar var at formidle træningshold fra UK og os,” fortæller Jens Hjort.

”Hold, der trænede ukrainerne primært på hærsiden.

Staben skulle også koordinere træningen med den ukrainske generalstab - hvem skulle trænes hvornår - og så rakte Orbital tilbage til UK og os om at opstille et antal træningshold. Briterne har ledet og leveret hovedparten.”

Danmark har udsendt ”i snit” 50 instruktører et par måneder om året. Briterne fire-fem gange så mange. De danske

instruktører har typisk været befalingsmænd, men mange erfarne konstabler har også været afsted.

Træningen foregik brigadevis og blev med Jens Hjorts ord ”skræddersyet” efter ukrainernes behov, som kunne være forskellige fra brigade til brigade.

”Det krævede nogle gange kreativitet, hvis den ukrainske ledelse mente, en brigade skulle trænes i ”X, Y og Z”, og så dukkede brigaden op og ville hellere trænes i ”Æ, Ø og Å”, og så måtte man justere.”

Jens Hjort anslår, at Orbital har nået at træne ca. 2.500 ukrainske soldater, som har kunnet videreformidle deres uddannelse til sidemænd.

Fra sovjet-tilgang til vestlig tankegang

Træningen havde to formål: Det ene var at forøge ukrainernes evne til at kæmpe i Donbas.

Det andet var en mere generel omstilling til vestlige procedurer og føringsfilosofi:

Delegering af ansvar, selvstændiggørelse. En mere decentraliseret ledelse, ”hvor man skubber ansvaret for opgaveløsningen ned på lavest mulige niveau.”

”Hvilket for ukrainerne var fuldstændig chokerende,” si-

Oberstløjtnant Jens Hjort på sit kontor på Kastellet.

ger Jens Hjort.

"Jeg var første gang i Donbas i 14, og det, jeg så, var en meget sovjetisk tilgang til, hvordan man førte kampen: Ingen beslutningskompetence på lavere niveau. På min sidste mission i Donbas, inden Corona ramte os i 19, der kunne man mærke en tydelig forskel, særligt på den måde, de førte deres styrker på og uddelegerede ansvar."

"Hvis man kigger på krigen i dag, så er det helt klart den største effekt af vores træning derude, at ukrainerne har accepteret og evnet at implementere den vestlige ledelsesfilosofi og føring."

Den ukrainske soldat og den russiske handler derfor i dag vidt forskelligt:

"Den lille fraktion jeg har set af det russiske forsvar – på individniveauet - så er forskellen på den ukrainske og den russiske soldat, at ukraineren accepterer og påtager sig et ansvar for at løse en opgave, som fører til, at han tager initiativ, han tager risici, hvor den russiske soldat langt hen ad vejen er styret af frygt.

Det russiske militær er præget af en centraliseret beslutningsstruktur baseret på frygt og afstraffelse. Og helt overordnet, det er min udlægning, en manglende respekt for individet. Individet er til for staten, ikke om-

vendt. Det fører jo til manglende tillid til at delegere, til at tro på, at andre kan løse opgaven, og det er helt klart at ukrainerne har udviklet sig fra det. Altså en centraliseret ledelse straffer jo, så hvis du tager initiativ, og det går galt, så bliver du straffet."

"Der har ukrainerne anerkendt og tiltaget sig en ledelsesfilosofi, der ligner vores. Så man opfordrer, motiverer og også honorerer det personlige initiativ."

"Man kan se det på den måde, de har ført kampen på. Den måde de har angrebet den russiske styrke, forsyningslinjerne, logistikenhederne i baglandet med små enheder, det indikerer jo at der er delegeret ansvar i høj grad ud til den enkelte soldat."

Den vigtige førstehjælp

Emnerne for træning har været mange: Skyttegravskrig, Counter IED, bykamp mv. og krigens love.

"Den enkelte soldat har primært været interesseret i noget, der kunne anvendes i den kamp, de skulle ud og gennemføre. Men et område som altid har haft deres store interesse, det er taktisk sanitetstjeneste, fordi det jo redder deres og deres kammeraters liv derude, så det har vi altid gjort meget ud af. Skud og skader efter eksplosioner. Igen er der en typisk arv fra

det sovjetiske, som man også ser russiske forsvar i dag:

En manglende interesse og respekt for individet, så det er aldrig noget, der er gjort særlig meget ved. Hvis en soldat forblødte på slagmarken, så erstattede man ham bare med en anden."

Her har ukrainerne set værdien af en anden tilgang og bygget deres egen kapacitet op, også med vestligt sanitetsudstyr.

"Det gør jo, at soldaten har større villighed til at tage risici, for går noget galt, kan han redde eget liv eller kammeratens liv" siger Jens Hjort.

Orbital lever endnu – med hovedkvarter i Tyskland. Siden 24/2 har Orbitals instruktører forskellige steder i Ukraines nabolande fortsat træningen, nu med fokus på våben og udstyr leveret fra Vesten.

Har man fra starten tænkt over, om Operation Orbital kunne være en provokation over for russerne?

"Man skal huske at Donbas, det er jo otte års krig, hvor russerne har hævdet, de ikke var en del af det – hvilket er åbenlyst forkert, men det har de hævdet," siger Jens Hjort. "Så vi har været ret åbne om det vi har lavet i Ukraine, for en af grundene til, at vi var derude, var at demonstrere vestlig støtte til ukrainerne."

Farver, fællesskab, frivillige og rollen som far giver fast grund under fødderne

AKTIVITETER & FÆLLESSKAB

I 2009 var Mads Kjær udsendt med hold syv til Afghanistan. Udsendelse har sat sine spor, men gennem kunst, frivilliges indsats, fællesskab med veteraner og sin rolle som far har han genfundet balancen.

Af Fonden Danske Veteranhjem

Mellem halvåbne bølter af akrylmalning og staffelievvinger Mads Kjær malerrullen i raske strøg. Den indigoblå farve opsluger snart det hvide kanvas og omslutter okkergule, brune og røde farver. Lærredet er forvist til gulvet på Veteranhjem Midtjylland. Staffeli og regler om gyldne snit er nemlig ikke Mads Kjærs stil.

Mads Kjær var udsendt på hold syv til Afghanistan tilbage i 2009. En tid han ikke fortryder. Men tiden efterlod ekstra kilo i rygsækken, han nu må slæbe rundt på: PTSD og fysiske skader efter en påkørsel. Efter Mads Kjær kom hjem fra sin udsendelse, blev han ramt af depression og endte også med at søge tilflugt i stoffer en periode. I dag finder han i stedet lise i at male: Nu søger jeg tilflugt i penslen,' forklarer Mads Kjær.

Han begyndte at male, efter han startede på et malerhold på Veteranhjem Midtjylland og fik mulighed for at hjælpe som assistent ved Peter Birk og malede sammen med Peter Birks i hans atelier i Grisk.

Bag malerholdet står Inge Marie Kristensen, der blev frivillig på Veteranhjem Midtjylland for flere år siden:

'Jeg var tit gået forbi veteranhjemmet og ville gerne være

frivillig. Og jeg tænkte, at det at male ville gøre noget godt for veteranerne. At male har en vidunderlig fordybelse, man er langt væk fra alt andet. Og koncentrationen og fordybelsen bag smitter. Her er altid ro, når vi maler,' fortæller frivillig Inge Marie Kristensen.

Det var ikke hver eneste uge, Mads Kjær mødte op på malerholdet, men alligevel betød det meget for ham:

'Det var godt for mig at få et gøremål. Jeg dukkede måske ikke op hver onsdag, men jeg fandt ud af, at jeg kunne male mine følelser ud og slippe fri af tid og sted, hvis jeg bliver rastløs og får det skidt.'

Plads til at være far

Mads Kjær er kommet på veteranhjemmet i flere år. Blandt andet for at holde fast i fællesskabet med andre veteraner. Det kan nemlig noget helt særligt ifølge Mads Kjær: 'Når vi sidder sammen for eksempel omkring bålet, støtter vi hinanden. Vi forstår hinanden.

Jeg fik engang et råd fra en anden veteran om at tage kolde bade, når rastløsheden dukker op. Derfor springer jeg tit i havet. Det hjælper mig virkelig, og det råd giver jeg videre til andre, jeg møder.'

Mads Kjær har været i flere behandlingsforløb for sin

PTSD, men det er kunsten, fællesskabet med veteraner og ikke mindst hans fire børn på 2, 6, 8 og 12 år, der i høj grad giver ham fast grund under fødderne:

'Jeg føler faktisk, at jeg lever hver dag, når jeg vågner. Sådan var det ikke engang,' fortæller Mads Kjær.

PTSD gør nogle gange hverdagens gøremål til en udfordring for veteraner som Mads Kjær, fordi PTSD'en nemt kan blive tricket. Derfor har han ofte sine børn med til aktiviteter på veteranhjemmet og andre steder målrettet veteraner:

'Når du er til juletræsfest eller andre arrangementer på veteranhjemmet eller på DIF's sommerlejr, skal du hverken forklare eller forsvare dig. Hvis du har brug for at gå efter en halv time eller tage en pause efter fem minutter for den sags skyld, forstår alle. Her er tænkt over tingene, så vores PTSD ikke bliver tricket så nemt. Og så har jeg overskud til bare at være far,' forklarer Mads Kjær og fortsætter:

'Tryghed er nøglen på veteranhjemmet. Her er jeg tryk, og derfor bliver jeg ved med at komme herud.'

For daglig leder af Veteranhjem Midtjylland Tanja Dahl Therkildsen handler hendes arbejde netop om at skabe trygge rammer for veteraner:

'Det er måske en floskel at sige, at vi gerne vil møde veteranerne, hvor de er, men jeg kan fornemme, om de har en god eller dårlig dag, og så ved jeg, hvordan jeg skal møde dem den dag.

Om de kommer forbi fem minutter til en kop kaffe, eller de har behov for husly en periode, skal de føle sig hjemme, mens de er på veteranhjemmet. Veteranhjem Midtjylland er et hjem på vejen på vejen hjem,' forklarer hun.

Stor respekt mellem frivillige og veteraner

Frivillige yder en stor indsats på veteranhjemmene og står blandt andet for at arrangere aktiviteter - alt fra malerhold, fisketure til ferielejre. En indsats, der ifølge Mads Kjær er værdsat blandt veteranerne: 'Jeg har stor respekt for de frivillige på veteranhjemmene. Deres indsats er beundringsværdig og betyder meget for os veteraner.

Jeg har mærket en hånd på skulderen, når jeg har haft det svært, også de gange hvor jeg måske ikke var så modtagelig for hjælp.'

Mange vælger at blive frivillig på veteranhjemmene, fordi de har stor respekt for det, veteranerne har gjort og gennemgået. Inge Marie Kristensen er ingen undtagelse:

'Det er naturligt for mig at være frivillig på veteranhjemmet. Min far var soldat og blev såret i 1943. Derfor har jeg haft soldaterlivet tæt inde på livet, og jeg ved, hvad soldater ofrer. Jeg synes, vi nogle gange glemmer det mod, de har udvist,' beretter Inge Marie Kristensen.

De frivilliges indsats har gjort så stort indtryk på Mads Kjær, at han i dag selv er frivillig hos Kirkens Korskær, hvor han er mentor for to unge drenge.

Tak for indsatsen

Hvert år lægger hundredvis af veteraner og pårørende vejen forbi et af Fonden Danske Veteranhjemms fem veteranhjem og SSOP's sommerlejre:

'Hver dag yder vi en indsats for veteranerne, fordi de har ydet en indsats for os. Flagdagen er vigtig, fordi den er præget af højtidelighed. Den giver os rum til eftertænkning og til at reflektere over, hvad det er, de har gennemgået for os,' forklarer daglig leder Tanja Dahl Therkildsen.

Det er formanden for Fonden Danske Veteranhjem Christian Kurt Nielsen enig i:

'Vi udtrykker vores respekt ved, at vores døre altid er åbne for veteraner og deres pårørende. På flagdagen hylder og takker vi og hele Danmark veteranerne for deres indsats og mod.'

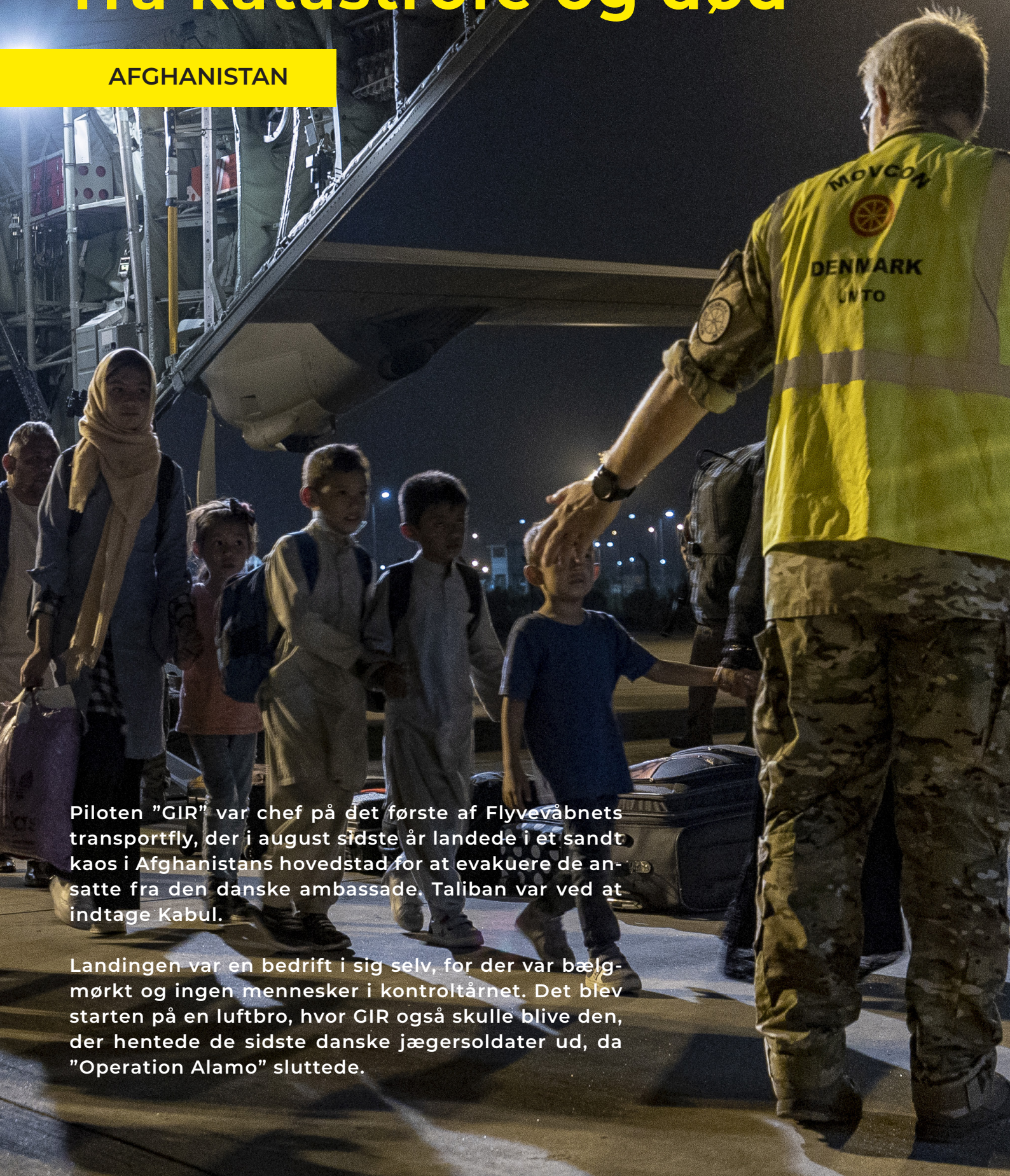
Inge Marie Kristensen er frivillig på Veteranhjem Midtjylland og underviser hver onsdag et malerhold for veteraner.

5 sekunder fra katastrofe og død

AFGHANISTAN

Piloten "GIR" var chef på det første af Flyvevåbnets transportfly, der i august sidste år landede i et sandt kaos i Afghanistans hovedstad for at evakuere de ansatte fra den danske ambassade. Taliban var ved at indtage Kabul.

Landingen var en bedrift i sig selv, for der var bælgmørkt og ingen mennesker i kontroltårnet. Det blev starten på en luftbro, hvor GIR også skulle blive den, der hentede de sidste danske jægersoldater ud, da "Operation Alamo" sluttede.

OPERATION ALAMO 2021 - DEL 1

*Af Peter Skautrup
Interview med piloten GIR*

Når det er nat i Afghanistan, kan man se stjernerne røre horisonten. Men en mindre smuk nat kan man i stedet se lysspor fra projektiler hen over himlen.

Sådan var det, da den store C130J Hercules nærmede sig lufthavnen i Kabul. Lyssporene kom fra kampe inde i byen, mens selv lufthavnen lå i totalt mørke.

Alt lufthavnspersonale inklusive flyvelederne var evakueret - ingen af den normale flykontrols frekvenser reagerede på opkald.

Det var natten til mandag den 16. august.

For alle ombord i den danske Hercules var det gået stærkt det sidste par døgn.

"Jeg blev ringet op lørdag ved 17-tiden og bedt om at stille i Aalborg. Jeg bor et par timer fra flyvestationen, men de spurgte, om jeg ikke kunne være der lidt hurtigere," fortæller GIR.

Oprindeligt var meningen med den hastigt planlagte flyvetur at bringe et hold jægersoldater plus folk fra Politiets Aktionsstyrke til Afghanistan, hvor Talibans fremmarch mod Kabul havde overrasket. Men man tro-

ede stadig, at evakuering af danskere og ambassadeansatte kunne gennemføres med civile fly.

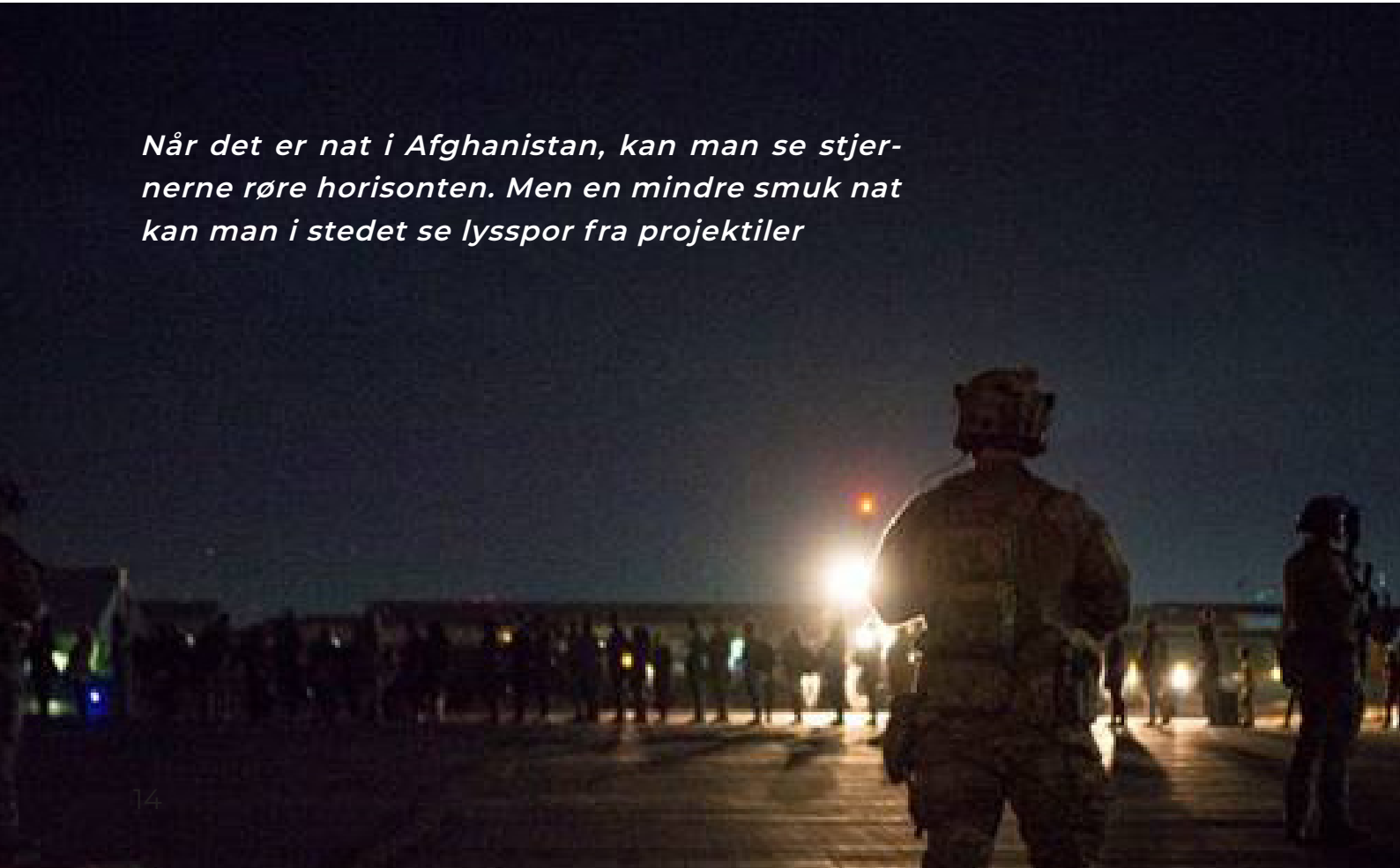
- Det kom ikke til at holde.

Lørdag klokken 19 var GIRs besætning samlet på flyvestationen, og alle havde tilmed nået en kviktest for Corona inden.

Besætningen består af to piloter og to loadmastere, og på denne tur skulle også to mekanikere med, den ene en specialist i flyets elektronik.

"Da vi kom ned til flyet, var jægersoldaterne ved at loade deres våben og udrustning. Jeg har selv været ansat ved Jægerkorpset som forbindelsesofficer, så jeg kendte de fleste af dem, og de kender

Når det er nat i Afghanistan, kan man se stjernerne røre horisonten. Men en mindre smuk nat kan man i stedet se lysspor fra projektiler

mig, det gjorde briefinggen inden afgang ret hurtig.

Vi træner meget med Jægerkorpset, så de ved, hvad der foregår.”

Omdirigeret i luften

Flyet skal mellemlande i Trabzon i Tyrkiet, og det er i luften fra Aalborg inden midnat lørdag aften.

”Man skal have diplomatisk clearance til at overflyve andre lande med våben og farligt gods. Det tager normalt flere dage, men nogen har arbejdet hurtigt.

Over Rumænien bliver vi omdirigeret til Ankara, fordi Trabzon ikke havde plads på jorden – men folk hjemme i Aalborg havde ordnet alt med handling og hotel, og

efter landing ved 4-tiden dansk tid er vi i seng klokken 8 – altså 25-26 timer, efter jeg var stået op lørdag morgen.”

GIR skulle holde sin telefon ved siden af sig, og den ringer fire timer efter:

”Gør klar til afgang.”

”Jeg får fat i de andre, og så ved 15-tiden får vi endeligt go, vi skal til Kabul og evakuere de ansatte på den danske ambassade så hurtigt som muligt. Vi er i luften 16:20, og vi har en flyvetid på cirka fire og en halv time – egentlig var den endelige destination efter Kabul i Tadsjikistan – men det blev ændret til Islamabad, hvilket var lidt bedre, for der er kortere, så det gav os en bedre brændstofmængde.”

”Undervejs får vi også en op-ringning: Jægerkorpset har været i gang derhjemme og er i kontakt med deres amerikanske kolleger i Kabul, og der har de fået nogle frekvenser til en JTAC (Joint Terminal Attack Controller, en specialist i udpegning af mål på jorden, red.).

”Det skulle senere vise sig at være en rigtig god ting.”

Manglen på søvn begynder at vise sig hos besætningen.

De beslutter at tage combat naps – det vil sige, at piloterne og de andre i be-

sætningen på skift sover i ca. tyve minutter.

”Bare for lige at falde ned og være så friske som muligt, for vi vil ankomme til Kabul midt om natten, og vi skal bruge Night Vision Goggles”. (NVG, kikkerter til natsyn, red.)

”Vi nærmer os afghansk luft- rum og iklæder os fragmentationsveste og hjelme. Vi kalder afghansk flykontrol, men ingen svarer, det havde vi ellers ventet. Ved midnats- tid, da vi er cirka 60 km fra lufthavnen, kalder vi den civile approach og får heller ikke noget svar – det begynder vi at blive lidt urolige over.”

”Da vi er lige over lufthavnen, kalder vi tårnet, og der er heller ikke nogen, der svarer der.”

Hitman slog til

Så prøver vi de frekvenser, Jægerkorpset har skaffet, og der er faktisk en JTAC, der svarer – hans kaldenavn er Hitman - de kan noget med callsigns, de amerikanere.”

”Men ham Hitman, han var ualmindelig dygtig, det var ham, der gjorde, at det hele kom til at virke. Han var fantastisk. Det var ikke en nybegynder.

”Han kunne fortælle os, at alle civile var evakueret fra tårnet, men at der gik mennesker omkring på baneområdet.

Vi lægger os i et venteområde 20 kilometer øst for byen, og mens vi ligger der, kan vi se, at der er lysspor fra projektiler i luften, og at der er kampe i byen.

Efter cirka 20 minutter prøver vi at ringe hjem – af en eller anden grund virkede flyets satellitforbindelse ikke, så vores loadmaster må bruge en håndholdt satellittelefon, og han får forbindelse med chefen derhjemme.”

”Men lige i det samme kalder Hitman os og siger, at nu er banen fri, og vi kan lande på eget ansvar.

Så jeg beder loadmasteren lægge telefonen, for der er cirka fem minutter til landing, og vi har brug for, at alle kigger ud, da der er kampe på jorden.”

”Vi har besluttet at lande fuldstændig mørklagt, så dem, der skyder, ikke kan se os, men så kan de civile heller ikke se os. Så vi aftaler at komme ind mørklagt, og når vi rammer banen, så tænder vi lyset.

Ser vi civile på banen, inden vi lander, så må vi gå i luften, men hvis der er nogen, efter vi lander, så må vi tage den, så er der ikke så meget at gøre.

Det er meget atypisk og en meget psykisk presset situation at stå over for mulighe-

den for at ramme mennesker.”

”Men heldigvis sker der ikke noget, men lige så snart vi drejer fra banen, kan jeg gennem mine NVG se grupper af civile, der ligger og trykker sig i græsset.”

Vi taxier roligt ind til det sted, Jægerkorpset har aftalt med ambassadens folk. Forpladsen er fyldt med fly, der ikke kunne komme derfra på grund af de civile på banerne. Der er ingen hjælp til parkering, så jeg finder selv en plads og holder - selvfølgelig med motorerne kørende.”

Nogle af jægersoldaterne forlader flyet for at få kontakt til de danske ambassadefolk, mens andre soldater beskytter flyet.

”Mens vi holder der, begynder min telefon at bippe, den var ikke lige sat på flytilstand, så der stod Welcome to Afghanistan. Så man må jo bruge de midler, man har, så jeg sendte en sms til chefen i Aalborg **”On ground Kabul, alt OK”, og så fik jeg en masse smileys tilbage.”**

”Jeg har senere fået at vide, at da vi ringede til ham ude fra venteområdet, der ville de have sagt til os, at vi ikke måtte lande, da de mente, der var for farligt på baggrund af de efterretninger, de havde fået.

Jeg havde handlet ud fra, hvad jeg fandt safe. Når Kabul er ved at blive taget, og der er danskere i klemme, så går ens risikovillighed op.”

”Danskerne i lufthavnen var blevet briefet via Udenrigsministeriet om, at vi ikke ville lande, så da de hørte, at vi var landet alligevel, var de lettede”.

Katastrofen bankede på

Flyvevåbnets Hercules kan en masse. Den kan tilbagelægge 5.700 kilometer non-stop, og den kan løfte 20 tons gods. Store køretøjer kan trille ind via en rampe bag på.

- Og så kan den bakke.

Piloterne kan dreje propelbladene på de fire motorer, så de skubber flyet bagud.

- Det blev der brug for.

Kort efter landingen fik adrenalinen i cockpittet et ekstra skud. Med banerne fri for civile ville andre fly nu i luften, fortæller GIR.

”En amerikansk C-17 taxiede forbi, og jeg kiggede ud til venstre og så et andet stort militærfly komme imod os. De brugte åbenbart ikke NVG, og jeg kunne se, at hans vingespids var lige ud for mit hoved.”

”Vi havde jo rampen nede, så jeg kunne ikke lige flytte mig, så jeg råbte til loadmasteren, RAMPE OP - RAMPE

OP, og han kunne heldigvis høre mig og svarede RAMPE FRI, så jeg kunne skubbe luften med propellerne og bakke flyet.”

”Det var måske fem sekunder, så havde det fly ramt cockpittet, og det havde været katastrofalt. Så havde vi stået dernede med et havareret fly, og jeg havde måske mistet livet.”

Vi har spurgt Aalborg, om en patrulje jægersoldater skul-

le blive dernede, men beskeden var, at alle skal med Herculesen. For man vidste ikke, om Taliban ville tage Kabul lufthavn.”

”Vi taxier ud, der går civile rundt, men amerikanerne melder, at banen er fri. Vi vælger samme taktik som ved landingen, har lyset på indtil vi er i luften, og så slukker vi, så Taliban ikke kan se os. Og på trods af den stressede situation, så kommer vi i luften og kan slappe lidt af.”

”Ambassadøren i Islamabad

har fået at vide, at vi kommer, og har forberedt lufthavn og myndigheder, men ikke desto mindre så kommer jeg jo lige med et fly med soldater og våben og civile og mangel på papirer til alt og alle, så det tager nogle timer at komme igennem lufthavnen.

Nu var det mandag morgen – vi er på hotellet ved 5-tiden dansk tid, så nu er der gået to døgn næsten uden søvn. Ved 11-tiden dansk tid bliver vi aktiveret igen. Man vil gerne have jægerne og aktionsstyrken fløjet ind til Kabul, så der er vi sen aften igen, men der er der helt lukket, og der ligger tre fly luften og venter i forvejen. Vi må opgive at lande og returnere til Islamabad.”

Dagen efter lykkedes det at få jægerne og politifolkene til Kabul.

Det næste par dage øger amerikanerne styrken i Kabuls lufthavn fra 2.500 soldater til 6.000.

De får lagt en ring om lufthavnen, tårnet bemannes, og jordpersonellet vender tilbage. Endnu en dansk Hercules og en tredje flybesætning kommer til Islamabad, og over de næste 12 dage udgør de en luftbro, der får hentet i alt 986 afghanere med tilknytning til vestlige ambassader ud – først og fremmest Danmark, Norge,

Afghanere i kø til at boardé den danske Hercules C-130J, august 2021
Foto: Privatfoto

Sverige og Finland.

"Hvis de var godkendt af et vestligt land, så tog vi dem med," siger GIR.

Nødhjælp husker man

Flyene blev fyldt godt op. Man havde nu oven i besætningen seks danske soldater med til at beskytte flyet, og den maksimale kapacitet på 125 passagerer blev flere gange overskredet. På enkelte flyvninger havde man op til 155 ombord.

"Men vi havde selvfølgelig sikret os, at vægt og balance var i orden, og vi havde tilladelse hjemmefra."

"Vi fløj hver mission, som var det sidste mission."

"De civile, de kom gående i en lang række i Kabul, og der var ro på, de kom typisk med en lille kuffert eller en plasticpose eller ingenting, det var jo desperation, og når vi kom i luften, kunne man mærke lettelsen."

"Onsdag den 25. august flyver jeg den sidste mission, og der har vi fået at vide, at alle danskere skulle med ud, så der kommer Jægerkorpset, aktionsstyrken og folk fra ambassaden plus 88 afghanere med. I alt 142 ombord.

Det var et meget tungt fly, jeg tog afsted med der."

- Operation Alamo var slut.

GIR betegner den, som den mest intense, han har oplevet. "Jeg har fløjet med i stort set alle internationale missioner med Hercules siden 90'erne. Jeg har prøvet rigtig meget, men ikke over så lang en periode med så lidt hvile.

Det var også kun muliggjort af usædvanlig stor støtte hjemmefra. Alle smider, hvad de har i hænderne – det er typisk, når det er human relief - nødhjælp som Tsunamien i 2004-05.

Nødhjælp er de missioner, man husker bedst."

Et godt fyldt Hercules C-130J, august 2021

Foto: Privatfoto

Så gik det “fra umuligt til bare vanskeligt...”

OPERATION ALAMO 2021 - DEL 2

**Interview med Charlotte Wetche
om at være både diplomat og soldat
i en krisesituation**

Charlotte Wetche måtte være både diplomat og soldat for at få over 1.000 evakuerede fra Kabul gennem Islamabads internationale lufthavn og videre mod Europa. Allerede på vejen derud måtte hun bryde reglerne.

Af Peter Skautrup

Kan man lande i en international lufthavn i et civilt fly med kabinen fyldt med våben og ammunition – uden tilladelse og uden visum – og slippe godt fra det?

Oberst Charlotte Wetche kunne, men det krævede mere end soldatermæssige færdigheder.

På få dage i august 2021 blev Operation Alamo sat i værk.

Taliban havde med lynets hast indtaget Kabul, og den evakuering, man havde regnet med måneder til, skulle nu udføres øjeblikkeligt i et voksende kaos.

I operationsstaben i Karup sad oberst Charlotte Wetche som afdelingschef og logistikansvarlig med i beslutningerne i de alvors-tunge døgn 12. – 15. august, og natten til mandag den 16. var hun på vej til Billund sammen med en patrulje fra Jægerkorpset.

Planerne var blevet ændret

mange gange på få timer.

Fra en forventet "fredelig" mission i Kabuls lufthavn som en slags guide for flypassagerer på vej ud, var hun nu omdirigeret til Islamabad.

Mens de hang i luften, skulle det lykkes for stats- og udenrigsministeren at få en aftale med Pakistan, om at Islamabads civile lufthavn kunne fungere som transitsted for de evakuerede, som forsvarrets C130 Hercules skulle bringe ud af Afghanistan.

Regeringerne fra de to nationer var enige om de overordnede rammer, da flyet fra Billund mellemlandede i Tyrkiet for at tanke.

Der var bare nogen uløste detaljer på Charlotte Wetches egen liste.

- Våben for eksempel.

Jægersoldaterne, som havde samlet hende op i Viborg på deres vej til Billund og skulle videre til Kabul, havde godt nok fået at vide, at de ikke kunne tage våben med, da nødvendige diplomatiske tilladelser umuligt kunne nås at blive indhentet hen over natten.

Men "det var de ikke så glade for", som jægersoldaterne sagde til hende, da de stod i afgangshallen.

Så der var tasker med **"våben, ammunition og andet godt fra Nordjylland"**, som skulle håndteres nu og her.

Wetche gik til sikkerhedskontrollen, som smidigt sagde, at hun måtte tage den med piloten på det civile fly – og han var lige så smidig: Han var vant til at flyve soldater, sagde han og fortsatte: "I tager de våben med ind i kabinen."

Der var folk i udenrigstjenesten, der blegnede, da de få timer efter hørte om transporten, men Wetche fik støtte af ambassadør Lis Rosenholm, som skulle med i flyet – hun lovede at trække diplomatkortet i Islamabad.

Dermed var et frugtbart samarbejde mellem forsvar og udenrigstjeneste grundlagt på det personlige plan.

Diplomatstatus og smidighed kunne dog ikke helt gøre det, da flyet havde sat hjulene i Islamabad.

På grund af våbenlasten og manglende visa gik der fem timer, før passagererne fik lov at gå ind i en aflukket terminal med bevæbnede pakistanere ved alle udgange.

Lærdom fra en berømt oberst

Når den situation og mange andre endte med at blive løst, tilskriver Charlotte Wetche det en blandet baggrund

som soldat og medrejsende i det internationale diplomati.

Hun har været eskadronchef og i kamp i Afghanistans Helmand-provins, hun har været adjudant for hærchefen og i fem år militærassistent for Natos generalsekretær, mens Anders Fogh Rasmussen havde den post.

Og så har hun lært, at regler og lukkede døre ikke er umulige at omgå. Bag den lære står en kendt og til tider kontroversiel skikkelse:

Oberst Jens Chr. Lund, hvis hang til at gå egne veje af og til bragte ham på kollisionskurs med generalerne.

Lund, der også fik en del år som socialdemokratisk folketingsmedlem, døde i 2018.

"Han var min militære fader i mange år, en slags mentor,

og han har nok også bragt nogle unoder ind i mig, men jeg tror, han lærte mig at se muligheder og tænke kreativt, når rammerne for at løse opgaven krævede det," siger Charlotte Wetche.

"Hvis jeg møder en lukket dør, hvilken vej kan jeg så gå?" "Det fik jeg i høj grad brug for med Alamo, for svaret på alle spørgsmål i Islamabad var fra starten bare nej."

Kombinationen af den Lund'ske rebelskhed – hun kalder ham OBERSTEN, så man kan høre alle de store bogstaver – læretiden hos hærchefen og Anders Fogh Rasmussen, og endelig erfaringen fra de internationale missioner, især i Afghanistan, mener hun, tilsammen var med til at bringe hende gennem alle de lukkede døre i Islamabad.

Helmands alvor

Fra egne udsendelser, vidste hun også, at det kunne blive grimt, når Taliban rykkede frem. Hun var chef for den første danske soldat, som faldt i kamp i Afghanistan.

Premierløjtnant Steen Rønn Sørensen blev hårdt såret i ildkamp sidst i april 2007, og selv om det lykkedes at få ham bragt hjem til Rigshospitalet, kunne lægerne ikke redde hans liv.

Wetche, bataljonschefen og feltpræsten fik løbende de stadigt mere dystre meldinger hjemmefra, og da det var sket, sad hun oppe hele natten og skrev. Et brev til den dræbtes forældre...

og en tale - det, hun skulle sige næste dag til sin enhed.

"Det var ekstremt vanskeligt. Jeg følte mig egentligt

Charlotte Wetche i snak med soldaterne.
Foto: Privatfoto

ordentligt forberedt på en situation som denne – men alligevel var det ekstremt trist og næsten uoverkommeligt. Jeg ved ikke, hvor mange udkast, jeg fik krøllet sammen.”

”Og opgaverne skulle stadig løses, så når vi havde været samlet, skulle vi stadigvæk ud at køre, stadigvæk i kamp med Taliban – det var svært og tungt.”

Hendes enhed var gået sammen med spejdereskadronen om fælles ”ørkenpatruljer” og opgaven var at holde Taliban væk fra de områder, hvor man søgte at skabe udvikling.

Det førte til mange træfnin-

ger, hvor hun også selv var med. Næste grimme hændelse var, da en soldat mistede sit ben.

”Han var kørt på en mine, og Taliban havde lagt sig i baghold med morterer. Hans ben sad fast, men en snarådige læge skar ham fri med en kniv, og 30-40 sekunder efter, han var trukket fri, røg en mortargranat ned gennem taget på bilen.”

Bosnien og Irak

Charlotte Wetche havde egentlig ikke tænkt sig et længere forløb i militæret. Hun ville bare gerne prøve et år som konstabelev i 1991 efter gymnasiet og før et universitetsstudie.

Men universitetet kom til at sende hende flere rykkerbreve uden resultat.

”Jeg syntes, det var fantastisk. Jeg kom på landsholdet i militær femkamp, og det kunne ikke blive fysisk hårdt nok.

Tænk, at man kunne få løn for at træne...”

”Så det gik slag i slag.

Efter et lille år ved Telegrafregimentet i Fredericia blev jeg opfordret til at søge på sergentuddannelsen.”

Derfra fortsatte hun på officersuddannelsen og stødte her første gang på Jens Chr. Lund, der dengang var chef for Forsvarets Værnepligt og

Rekruttering – han foreslog hende til at søge til Prinsens Livregiment i Viborg, hvor han selv senere blev chef, og de tog sammen turen til Skive, hvor regimentet i 2005 blev sammenlagt med Jyske Dragonregiment.

Første udsendelse: Bosnien i 2000 som delingsfører.

”Krigen var formelt slut, men dens eftervirkninger var stadig synlige. Fra grænsen til Kroatien og ned til den danske lejr ved Doboj var der kun kratere og udbombede huse, og befolkningen var tydeligt mærket af det.”

Sidste udsendelse før Alamo var som chef for en træningsmission for irakiske sikkerhedsstyrker på en base uden for Bagdad. I 2018-2019.

Igen var der lukkede døre, som hun fandt ud af at bryde igennem. ”Der var ulideligt varmt, og de menige irakiske soldater kunne kun holde til at træne få timer hver dag, sagde man.”

En stærk årsag var, at irakiske officerer og befalingsmænd sad på adgangen til spiseteltet i de tidlige morgentimer.

Charlotte Wetche fik et møde i stand med en højtstående general inde i Bagdad – igen måtte de diplomatiske evner i spil, og mad og vand til de menige blev et af resultaterne.

”Man kan ikke bare slå i bordet og sige: Hør her, vore ministre har aftalt sådan og sådan.

Ydmyg, men håndfast

Den samme taktik kom i spil i Islamabad. Antallet af lukkede døre syntes uendeligt stort.

Der var nu to danske C130 i luftbroen fra Kabul – men de første dage var det en kamp bare at få dem tanket op. Et militærfly kan man ikke bare få brændstof til i en civil lufthavn, hed det.

Piloter og loadmastere skulle have ordentlig hvile på hotel inde i byen – men de havde ikke visa, ingen stempler i passet, så den danske ambassadør måtte fysisk stå ved udgangen og forhandle, ofte i timer, for at få flybesætningerne ud.

Resten af de udsendte sov i lufthavnen. Først på gulvet, så fik de fat i nogle luftmatrasser og senere feltsenge.

Efter nogle dage fandt de også en bademulighed: Koldt vand til afvaskning ved siden af et bederum.

Jægernes våbenlager var en hel historie for sig – det måtte ikke røre den pakistanske asfalt.

Så der gik ikke længe, før Charlotte Wetche og ambas-

sadør Lis Rosenholm besluttede at opsøge den pakistanske hærledelse.

Wetche var i uniform og måtte ikke forlade terminalen – for hun havde jo ikke noget visum, og måtte som dansk soldat af sikkerhedsmæssige årsager slet ikke bevæge sig ud i byen.

Så igen blev et sæt regler bøjet, for soldaten og diplomaten sneg sig i bil en time på landevejen tværs gennem Islamabad til hærens hovedkvarter i Rawalpindi – ”der havde jeg og Anders Fogh Rasmussen før været til møder.”

”Lis og jeg blev enige om, at nu går vi ind ydmyge, for vi vidste godt, at vi havde bevæget os på kanten af en række love og bestemmelser. Men vi ville også være håndfaste.

JÆGERNES VÅBENLAGER VAR EN HEL HISTORIE FOR SIG - DET MÅ IKKE RØRE DEN PAKISTANSKE ASFALT

Formålet var at få os flyttet til en militær lufthavn, hvorfra vi bedre kunne håndtere den militære del af evakueringsoperationen.”

"Så vi kommer til møde med en håndfuld pakistanske generaler, som brugte den første halve time på at skælde os ud over alle de regler, vi havde brudt både ambasadøren og jeg – jeg havde jo blandt andet "smuglet" våben ind i Pakistan uden om alle regler.

Det var jo fuldstændig rigtigt, og det vidste de generaler alt om, så vi får skældud."

"Og at flytte os til en militær lufthavn kunne der absolut ikke blive tale om, men til gengæld fik vi det ud af det, at vi insisterede på at få tildelt nogle militære forbindelsesofficerer, og de mødte op i lufthavnen næste morgen.

I Pakistan har hæren ret meget at sige, og de her uniformerede majorer og oberstløjtnanter, de stod ved si-

den af mig, og det kom til at fungere, altså fra, at det var umuligt, blev det bare vanskeligt."

"Der var stadig problemer, men nu fik vi trods alt fly i luften, vi fik dem trods alt

Det kom til at fungere, altså fra at det var umuligt, blev det bare vanskeligt."

tanket, vi fik trods alt besætninger ind på hotellerne.

De pakistanske officerer, de kunne et eller andet, når en lufthavnsansat havde sagt nej, så sagde officererne en hel masse på pakistansk, og så blev der bukket.

Det reddede vores operation."

Farvel og corona

Torsdag den 12. august, da Charlotte Wetche og de andre i operationsstaben i Karup begyndte at ane alvor i Kabul, havde man en liste med 55 navne på afghanere, der skulle transporteres hjem til Danmark.

Mens de planlagde videre, voksede listen, og flere tidligere ansatte blev godkendt, mens teamet sad i luften på vej mod Islamabad.

Det endte med, at jægerne på jorden i Kabul og de danske C130 fik 988 personer ud via den danske luftbro.

For Charlotte Wetche blev en veloverstået mission ikke lig med en festlig hjemkomst. Hun blev smittet med corona i Islamabad, testet positiv ved ankomsten til Kastrup, var "møgsyg" i en uge og i isolation.

Men Operation Alamo førte noget nyt med sig. Flere tilbud fra erhvervslivet om job som civil.

Så siden marts 2022 har Charlotte Wetche været på orlov fra Forsvaret. Hun er nu direktør i Falck Ambulance.

FAKTA

Der blev foretaget 16 evakueringsflyvninger mellem Kabul og Islamabad samt otte mellem Islamabad og København i perioden 15. - 24. aug. 2021

I alt 988 personer blev evakueret under operation Alamo

Festival d. 2.-3. september.

ENGAGE

KASTELLET

MADS LANGER

MAGTENS KORRIDORER

THE SAVAGE ROSE

ANNIKA AAKJÆR

CALBY • KATINKA BAND

BLÆST • LOVE SHOP

Køb billetter på:
ticketmaster®

VETERANFONDEN

ANERKENDELSE

– set med lokale øjne i det midtjyske.

Af Preben Sloht, formand Veteran Café Skive.

Anerkendelse er en meget individuel følelse, så hvordan bearbejder man dette og får de lokale veteraner og pårørende til at føle, at de er værdsatte. Det er ikke de store parader og skåltaler der hitter, men måske mere et fællesskab, der er støttet lokalt af kommune og erhvervsliv - det er en anerkendelse man kan forstå.

I 2015 åbnede Veteran Café Skive som et tilbud til alle veteraner og pårørende, uanset hvilken enhed eller organisation, man havde været udsendt for.

Overvægten lå på personel fra Forsvaret og Hjemme-

værnet, men også sygeplejersker, nødhjælpspersonel samt Politi og Beredskabsstyrelsen har fundet et fristed her.

Fra start var det en kongstanke, at det skulle være gratis at komme på caféen og at man ikke skulle være medlem af nogen landsorganisation for at deltage.

Det betyder noget for mange, når de første gang stifter bekendtskab med en frivillig organisation, da alle føler sig lige velkomne.

Med en god støtte fra såvel kommune, Regiment samt erhvervsliv, lykkedes det at skabe rammerne for et mødested, hvor man kunne komme og få en snak med ligesindede samt støtte til

kontakt med myndigheder eller hjælp til ansøgninger.

Der er henover årene uddannet frivillige som bisiddere, idet vi synes, det hører med til anerkendelsen, at man får sin sag behandlet værdigt.

Det kan vi tilbyde hjælp til, da vores ledere er uddannet og har en baggrund som veteran eller pårørende og dermed kan vi tilbyde ikke bare et fællesskab, men også en hjælp og støtte i kampen for afklaring af ens fremtid.

Caféen markerer årligt mærkedage for NATO, Peacekeepers Day, FN samt Danmarks Veteraners Mindededag med parader ved vores "Mindesten for Danmarks udsendte i International Tjeneste siden 1948", hvor såvel nabo-

Mindehøjtidelighed ved Skive Kirke
Foto: Privatfoto

Julehygge i veterancafé Skive
Foto: Privatfoto

caféer, Danmarks Veteraner, Hjemmeværn, Politi, Beredskabsstyrelse, soldaterforeninger samt Skive Kommune og Ingeniørregimentet inviteres til at deltage. Arrangementet slutter med fælles hygge og snak om dagen.

Vi deltager som en integreret del af markeringen af Flagdagen, hvor der afholdes en mindeceremoni ved Mindestenen ved Skive Kirker og herefter ved Ingeniørregimentet, hvor der lægges kranse og buketter ved mindestenene på kasernen. Efterfølgende er der gudstjeneste i Skive kirke med march gennem byen, parade på Posthustorvet samt reception.

Om aftenen er Skive Kommune vært ved foredrag og arrangement for veteraner og pårørende, så dagen må siges at blive festligholdt på bedste vis.

Denne dag betyder for mange - et øjeblik, hvor byens beboere sender en venlig tanke til deres veteraner, men selve anerkendelsen ligger i, hvordan byen bakker op om de tiltag, som man forsøger at skabe lokalt.

Vi er i Skive og de tilstødende kommuner tilsmilet af en god opbakning fra såvel kommune som erhvervsliv og det betyder også, at vi i samarbejde laver flere aktiviteter, hvor alle kan deltage uden at skele til, hvilken café, man bruger

i Disse fælles arrangementer støttes af Veterancentrets puljer til Familie- og Veteranaktiviteter og gør det muligt at få en stor deltagelse.

Vi afholder således Veteranløb på Mors, vanddage for hele familien i Thy eller på Mors, Familie Weekend på Hessellund Sø Camping og

Veteranmarch i Skive, alle aktiviteter, hvor hele familien kan være med.

Ved løb og march inviteres offentligheden til at deltage, således vi kan generere et overskud til vores fortsatte arbejde for veteraner og pårørende i lokalområdet.

Anerkendelse er for os noget håndgribeligt - støtte fra en veterankoordinator, en frivillig organisation af veteraner og pårørende, der gør en indsats for deres kammerater ved afholdelse af nogle gode aktiviteter for hele familien samt et godt og frit samarbejde med andre aktører på området.

Tilbuddene er mangfoldige og til tider uoverskuelige, men lokalt er vi stærke.

29 døgn under havoverfladen

UBÅDE I EN ØRKENKRIG

Af Peter Skautrup

De sluttede på toppen. To danske ubåde blev sendt på museum og den tredje til skrot med forsvarsforliget i 2004. Kort før det havde ubåden Sælen vist, hvad danske ubådsfolk er gjort af, da den var spydspidsen i det danske bidrag til koalitionen bag Golfkrig nummer 2.

Hvis der er noget ubådssejlere ikke lider af, må det være klaustrofobi – angsten for det lukkede rum.

Tendens til søsyge er nok heller ikke fremherskende. Og social fobi må være helt udelukket.

I ubåden Sælen er der ufatteligt trangt, og når den lå lige under vandoverfladen og udspionerede trafikken gennem Hormuzstrædet, var påvirkningen fra bølger og dønninger tydelig. Kun når den dykker dybere ned, ligger en ubåd roligt.

Med fuld besætning ombord lever man tæt, meget tæt. Kaptajnen har sin egen køje bag et forhæng, resten af køjerne deles man om to og to.

Så når man skal sove, overtager man en dejlig lun køje fra den sømand, der lige er stået op. **Hot bunking hedder det på ubåds-sk.**

"Selvfølgelig er det trangt, det var en lille ubåd med 24-25 mand afsted, så det var også lunt – det var det."

Dengang var kaptajnløjtnant Per Ring Henriksen chef på den første del af det danske ubådsvåbens eneste optræden i et egentligt krigsområde, og han er en mand, det er svært at hive overdrivelser ud af.

Hans besætning var rutineret, vant til at ligge neddykket i lang tid, forholde sig stille og tyst for at lure på al den trafik, der intet aner om ubådens tilstedeværelse. Men rutinen var opbygget i de kølige farvande i nord, nu var miljøet et helt andet.

Året var 2003. Indsatsen mod terror efter 9-11 var i gang mange steder. Sælen havde deltaget i Operation Active Endeavor i Middelhavet, nu var den sat ind i en ny operation: Iraqi Freedom. Det afgørende slag for at vælte Iraks diktator Saddam Hussein var sat ind, også kaldt Golfkrig 2, og Danmark

var gået med USA og andre i koalitionen bag opgøret.

Derfor blev Sælen, som det mest betydningsfulde danske bidrag, flyttet fra Middelhavet gennem Suezkanalen, Rødehavet, rundt om den arabiske halvø, og op i Oman Bugten for at ligge ud for Iran og følge trafikken gennem Hormuzstrædet.

Opgaven: At aflytte og registrere skibstrafik og elektronisk kommunikation og om nødvendigt sende observationerne videre til hovedkvarteret. Mest mulig tavshed var vigtig.

Før udstationeringen i Middelhavet var Sælen blevet udrustet med airconditioning og køling af batterierne, det var afgørende nødvendigt for at kunne operere i Middelhavets varme vand, en opgradering, der også var altafgørende for at kunne operere under endnu varmere himmelstrøg, ikke mindst i den Persiske Golf.

"Vi opererede egentlig meget lig, som man ville gøre i Danmark. Forskellen er bare, at i de nordlige farvande er temperaturen en del lavere, og i golfen var vandtempe-

raturen 20-30 grader i hele vandsøjlen, og det betød, at man kunne ikke få båden kølet af, siger Per Ring Henriksen.

Vel at mærke, hvis ikke man havde fået køleanlægget ombord. Nu "holdt det faktisk til, at vi kunne operere ganske godt."

Sådan var det ikke under hele den foregående operation i Middelhavet. Køleanlægget brød sammen, og indtil båden kunne få det repareret, måtte man arbejde i 45 graders varme i en lille måneds tid nede i den trange ubåd. Svamp, mug og klamme soveposer var hverdag.

Per Ring Henriksen havde selv en tre-måneders tårn under Active Endeavour i Middelhavet, hvor opgaven var: "at holde øje med skibe i den østlige del af området, så man havde et godt billede af, hvad der reelt foregik, og så f.eks. terrorister eller våben ikke kom ind i Europa."

Efter et halvt år i Middelhavet tonede missionen ved Irak frem. Søværnet handlede "på forhånd" og sendte Sælen sydover. Hvis den skulle nå frem, mens der var brug for den, var det nu, fortæller Per Ring Henriksen:

"Da så Irakkrigen begyndte at nærme sig på jungletrommerne, så valgte man at lave

det, der hedder en prædeployering, altså man sender enheden afsted før tid, således at man er klar, når det gælder. Afsted kom vi i hvert fald, vi bevægede os jo ret langsomt - og det var vigtigt at være der til tiden."

Da Folketingsbeslutningen var truffet, og Sælen først havde indtaget sit operationsområde i Hormuzstrædet ud for Iran, begyndte den tre en halv uger lange patrulje, hvor ubåden aldrig brød havoverfladen med andet end snorkel og antenner. Opgaven var at lytte - uset for fly og overfladeskibe.

"Vi lå tæt på Hormuzstrædet og skulle holde opsyn med, hvad der gik ind og ud der, for der var selvfølgelig andre nationer i området, som man meget gerne ville holde øje med, blandt andet iranerne. Om de begyndte at røre på sig, for det kunne godt have en afgørende betydning for andre dele af koalitionen dybt inde i Golfen, blandt andet hangarskibe og amerikanske og engelske ubåde, så det var egentlig det vi gjorde, patruljerede i området og meldte tilbage til koalitionen, hvis der var noget af interesse," siger Per Ring Henriksen.

"Iranerne virkede, som om det var meget standard, det de gjorde, der var flypatruljer som altid og der var overfladeenheder. Det, man

var meget interesseret i, var selvfølgelig deres ubåde, men der så vi ikke noget."

"Vi leverede, så koalitionen kunne få et meget bedre billede af Hormuzstrædet, men hvad der kom ud af det, fik vi ikke så meget retur om. Vi havde radiotavshed langt hen ad vejen, for det er jo ubådens lod at forblive uopdaget.

- Var I tvunget til at være neddykket hele tiden, eller kunne I komme op på overfladen en gang imellem og gå en tur på dækket?

"Nej, det gjorde vi ikke - i den patrulje, jeg havde dernede, som løb i 27-29 dage, der var vi neddykket hele perioden, og der er det via snorklen at vi trækker luft ned for at skifte den og for at oplade bådens batterier"

-Og alles nerver holdt?

"De fleste var ret garvede, men der var også nogle nye ombord. De fleste folk vænner sig lynhurtigt til den rytme, der kommer i sådan en ubåd, når først man er i gang."

"Det er sådan, at går man ned i en ubåd ved kaj, så kan man hurtigt mærke, om det er noget for en eller det ikke er."

"I mine 12 år i ubådseskadren, har jeg kun en gang oplevet én, som ikke

Sælens besætning træffer frisk luft efter 29 dage under havets overflade. Foto: Forsvarsgalleriet

var glad for at sejle, som vi så fandt et andet sted til. Vi lyttede meget til, hvad folk sagde, og langt de fleste var jo også frivillige, så havde man et godt incitament til også at ville det. Den gang var der også personalemangel, så der kunne mangle en kok til en længere tur eller måske en maskingast – men alle var professionelle.”

”Man går i det, der hedder to-tørn, dvs. du er seks timer på og du er seks timer af. Der finder man hurtigt rytmen – det, som mest påvirkede folk, var, når der kom beskeder ude fra verden om, hvad der foregik.”

Der var også noget at være på vagt over for. Når de lå i havn i Bahrain, var Per Ring Henriksen nervøs for terrorangreb på besætningsmedlemmerne. Blandt mandskabet skabte det bekym-

ring, når der kom meldinger om drivende hornminer, som iranerne skulle have sluppet løs.

”Det krævede lidt at få folk til at forstå, at det kunne vi egentlig godt undgå, hvis det skulle være. Vi holdt jo konstant udvig.”

- Men det må kræve en særlig psyke at sejle i ubåd?

”Det kræver det da helt sikkert, det skal jeg være den sidste til at sige, at det ikke gør, men vi mennesker er fantastiske skabninger, vi kan vænne os til rigtig mange ting, og så længe det, man laver, giver mening, og tingene kører, som de skal, så er folk rimeligt med på den.

- Fester man så igennem, når man får landlov?

”Ikke mere vildt end så mange andre. Når man får fri-

heden, går det måske løs, men det var praktisk taget umuligt i Bahrain, som var vores hjemmebase, mens vi var i Golfen. Det sjove er egentlig, at efter man har siddet tæt sammen i en ubåd i tre uger, så er det første der skete, når man kom op på, hvor man skulle sove på hotellet eller hvor det nu var, så mødtes man alle på et eller to værelser og så fik man en ankomstbajer, hvis det var muligt, krydret med de sædvanlige røverhistorier – det var helt klart man har svært ved at slippe hinden. Men efter en dag, så tog de fleste også tid til at prøve at være sig selv. Men det viser, at kammeratskabet, den korpsånd, der var, den var sammentømmet. Nok også det, der gør, at det gik så godt.”

I dag er Forsvaret præget af personalemangel, det var der også i ubådernes tid, men ikke så grelt, siger Per Ring Henriksen.

”Det var helt sikkert populært, det var sjældent et problem at finde frivillige, for det var jo et interessant sted at komme hen, fordi det var en specialtjeneste, og man kunne gøre karriere i relativt mange år i ubådene, hvis man faldt til og havde de rette kompetencer.”

Politisk var der hovedsageligt begejstring både før og efter missionen. Præsident

Bush roste Sælen og dens mandskab i en tale, og en dansk admiral var i CNNs projektørlens sammen med ledelsen af koalitionen.

Så det var et chok for mange, da man med forsvarsforliget i 2004 afskaffede ubådene. Sælen og dens søstre var bygget i 60'erne. Håbet var, at et fællesnordisk projekt med nye ubåde kaldet Viking ville få medvind, men i det afgørende spil blev ubådene slagtet. "Det hang slet ikke sammen," siger Per Ring Henriksen.

"Vi var afsted, og oven på blev der politisk sagt, at det er det eneste rigtige at sende, så derfor var det meget svært for dem, der sejlede ubåde den gang, at forstå, at det ikke skulle fortsætte med nye ubåde, og at man ville nedlægge et værn, der havde været der i godt og vel 90 år. Men det var en politisk giv-og-tag situation, og der var mange ønsker i Søværnet og Forsvaret til større enheder, der kunne komme ud i verden, og der kom ubådene desværre ud på side-sporet. Det er sådan med små kapaciteter, at de er nemme at cutte væk".

Nu er der politikere, der taler om at genindføre ubåde, er det realistisk?

"Ja, jeg synes, det er rigtig ærgerligt, vi ikke har haft ubåde de sidste 15-20 år, der er sket rigtig meget

vedrørende ubådskrigsførelse.

Vi ligger i et smørhul her ved Østersøens ind- og udgang til Nordsøen og videre ud i verden og ikke mindst Arktis. Ubåde kunne sagtens have gjort sig gældende de sidste mange år og havde været en vigtig og rigtig del af et balanceret forsvar af Danmark. Set i lyset af de nye tider er det da relevant at kigge på genindførelsen af et ubåds-våben. Det er en relativt stor udgift, men når man først har den, er den billig i drift, i forhold til mange andre enheder."

Er ekspertisen stadig til stede i Søværnet?

"Vi plejer at sige, I kan bare ringe, så stiller vi en besætning i eftermiddag. Det er rigtigt. Vi kan sagtens samle besætninger, det er bare spørgsmålet, om vi har kompetencerne, men ånden og lysten er der. Der er rigtig mange, der gerne vil. Vi kan ikke gå direkte ned og sejle i bådene, det kommer til at tage lidt tid. Men vi har nogle, som har erfaring fra tidligere, så vi kan få startet ordentligt op – grundlaget og ånden er stadig til stede."

Per Ring Henriksen er i dag orlogskaptajn og chef for Nationalt Maritimt Operationscenter i Søværnskommandoen.

95 år med ubåde

Siden ubåden Dykkeren 29. september 1909 indgik i den danske flåde, har i alt 34 ubåde gjort tjeneste i flåden, af disse blev de 23 bygget på det nu nedlagte orlogsværft på Holmen i København.

Sælen og dens to søstre, Tumleren og Springeren, var bygget på et tysk værft midt i 60'erne, og blev købt brugte fra Norge omkring 1990.

I deres sidste år blev de suppleret med en mere moderne ubåd, Kronborg, som Søværnet leasede fra Sverige for at forberede sig til nyt materiel.

Op til forsvarsforliget i 2004, der afskaffede de danske ubåde, stod Danmark sammen med Sverige og Norge bag et nyt ubådsprojekt kaldet Viking, der skulle munde ud i en fællesnordisk produktion af ubåde eller en skabelon for en fælles type.

Oplev Sælen!

Den ligger som museumsskib på Holmen i København og søsterubåden Springeren, finder du på Koldkrigsmuseet på Langeland.

Danmarks Veteraner

- en aktiv forening for alle

TAK TIL ALLE FOR EN KÆMPE INDSATS

Af landsformand for Danmarks Veteraner, Niels Hartvig Andersen (Uddrag af samlet hilsen)

Tak til Regeringen, Folketinget og Forsvarsministeriet fordi de inviterer og gennemfører flotte arrangementer på den nationale flagdag. En dag, som Danmark kan være stolt af og som deltageren helt sikkert vil mindes med glæde.

Tak til alle de kommuner, der gennemfører et flagdagsarrangement for deres veteraner og pårørende. Næsten alle landets 98 kommuner afholder alene eller sammen med en nabokommune et flot og værdigt flagdagsarrangement, hvor kommunen på denne dag takker for veteranernes og deres pårørende

Tak til Forsvarets veterancenter for at yde støtte til dette Flagdagsmagasin og en speciel tak skal gives til Folk & Sikkerhed, der ved Ann Christina Salquist står for det praktiske arbejde med at få magasinet produceret og udgivet.

Danmarks Veteraner påskønner det store arbejde ikke mindst med forarbejdet med online møder forud for

flagdagen, hvor alle aktører kan få tips og gode råd til lige netop deres flagdag.

Det er utroligt vigtigt, at der er et sted, hvor man som aktør kan få hjælp og rådgivning.

Og så selvfølgelig en stor tak for indsatsen til alle veteraner og deres pårørende for, at de stiller op og gør deres flagdag festlig. Her er der anerkendelse på alle hylder.

Hvad så i fremtiden...

Når jeg ser på de mange flotte programmer for flagdagen, vil jeg hermed venligst bede kommunerne til næste år overveje at flytte flagdagsarrangementet til et tidspunkt, hvor så mange veteraner, som muligt kan deltage. Også i år er der mange flotte arrangementer, der gennemføres fra morgenstunden og hen over dagen til de, desværre ret få kommuner, der har lyttet til veteranernes ønsker om at gennemføre arrangementet sent om eftermiddagen eller tidligt om aftenen.

Ved et gennemføre flagdagsarrangementet på en hverdagsaften f. eks. kl. 17. med efter følgende reception eller fri pølsevogn og is bil, giver kommunen veteranfamilierne mulighed for at

deltage uden at skulle få fri fra arbejde, børnehaven eller skole.

Danmarks Veteraner kunne ønske, at det ikke kun er på flagdagen, at veteranerne bliver hyldet og er i centrum. Det bør de også være resten af årets dage, da de har gjort en stor forskel for Danmark. Derfor opfordres alle kommunerne også hermed til at indgå en samarbejdskontrakt med Veterancenteret i Ringsted, udarbejde en veteranpolitik/-strategi, ansat en veterankoordinator, nedsat et veteranråd, deltage i Forsvarets veteranfora, etablere en mindsten for Danmarks udsendte og støtte op om kommunes veteranhjem, veteranforening under Danmarks Veteraner, veterancafe og andre veteranaktører, som alle arbejder for en og samme sag.

Vi er ked af...

Til trods for de fine ord i Veteranpolitikken (Ref.: www.fmn.dk), hvor begrebet veteran forklares således: Ved en veteran forstås en person, der – som enkeltperson eller i en enhed – har været udsendt i mindst én international operation. Personen kan fortsat være ansat i Forsvaret, men kan også være afgang fra

organisationen og overgået til det civile uddannelsessystem, arbejdsmarked eller andet. Videre står der: Den 5. september er den officielle flagdag for Danmarks udsendte. Formålet med flagdagen er at hædre de personer, der er eller har været udsendt på en mission af Danmark på baggrund af en beslutning truffet af regering, Folketing eller en minister.

Desværre er det kun personer, der har været udsendte af Forsvarsministeriet, som kommunerne kan få kontaktoplysninger på.

Danmarks Veteraner har skriftligt henvendt sig til Statsministeren om at få iværksat, at øvrige udsendende ministerier og styrelser også får udarbejdet oversigter over de udsendte. Det har vi fået svar på, "at det er op til det enkelte ministerium at bestemme", hvilket p.t. betyder, at ministerierne ikke finder det nødvendigt at efterkomme vores (veteranernes) ønske.

Veteranen som et bærende element i Forsvaret og i det civile samfund.

Forsvaret har siden 1948 haft ca. 65.000 kvinder og mænd udsendt i internationale operationer og missioner. Tilsvarende har Beredskabsstyrelsen og Politiet bidraget med specialister og politifolk til støtte for konfliktløsning rundt om i verdens brænd-

punkter. Andre ministerier og styrelser har også sendt professionelle folk ud i verdens brændpunkter. I alle missioner er dansk deltagelse blevet højt værdsat, hvilket op gennem årtier har skabt en stolthed over at være en del af Danmarks deltagelse i fredsbevarende og fredsskabende opgaver på den internationale scene.

Ikke alle er her mere, men da de var her og sammen med de nulevende veteraner udgør de et bærende element i det danske samfund. Kvinder og mænd med vilje til at gøre en indsats for fred og frihed bærer betydelige byrder i det danske civilsamfund ved at engagere sig i frivilligt arbejde og yde en højt værdsat indsats på arbejdsmarkedet. Veteraner kommer fra alle værn i Forsvaret, Hjemmerværnet, Beredskabsstyrelsen og Politiet.

Veteraner i Grønland og på Færøerne

Unge kvinder og mænd i Grønland og på Færøerne kan aftjene frivillig værnepligt og derefter tegne kontrakt om ansættelse i Forsvaret. Det har en del benyttet sig af og af disse har ca. 200 veteraner gennem tiden været udsendte med Forsvarets styrker i internationale operationer. Danmarks Veteraner har lokalforeninger i såvel Grønland som på Færøerne.

Grønlandske og færøske kvinder og mænd med veteranstatus og med bopæl i den del af Rigsfællesskabet har i visse tilfælde ikke samme rettigheder som deres danske veterankolleger. Det drejer sig især om lovgivning inden for arbejdsmarkeds- og socialforhold, hvor Folketingets lovgivning i flere tilfælde undtager Grønland og Færøerne. Juridisk er det forståeligt, idet lov-områderne er hjemtaget af hjemmestyre og laugting, men i praksis er

Landsformand Niels Hartvig Andersen
Foto: Monica Sass Bell

det uforståeligt, at borgere i Rigsfællesskabet, der stiller sig till rådighed for en fælles opgaveløsning ikke også har de samme rettigheder, som veteraner bosat i Danmark.

Danmarks Veteraner modtager specifikke lovforslag i høring, hvilket vi er taknemmelige for at gøre, og vi henvender gang på gang respektive departementer om det uheldige i en lovgivning, der juridisk er korrekt, men i praksis diskriminerer en gruppe veteraner indenfor Rigsfællesskabet.

Læs hele indlægget på Flagdagen.dk

Rigtig god flagdag,
Niels Hartvig Andersen
Landsformand

ANERKENDELSE er særlig vigtig i kr

HILSEN FRA UDENRIGSMINISTEREN

*Af Jeppe Kofod
Udenrigsminister (S)*

Vi danskere har god grund til at være stolte af vores forsvar og beredskab. Stolte af vores soldater, sygeplejersker, læger, politi og diplomater. Hvert år ser jeg derfor frem til Flagdagen, som er en kærkommen anledning til at anerkende jeres indsats og bedrifter.

Det er jer som står forrest. Jer som udfører vigtigt arbejde i kulissen. Jer der bidrager alle til vores fælles tryghed, en tryghed som ellers er i opbrud i disse dage. Krig og konflikt rundt omkring i verden er ikke en ny ting, men med Ruslands invasion af Ukraine er krigen rykket meget tæt på. Det betyder, at mange danskere er blevet udsendt med kort varsel. Historisk mange soldater er lige nu sendt til Baltikum. Her er I med til at sikre vores allieredes tryghed såvel som vores egen.

Vi må ikke tage vores tryghed for givet. Det er noget, alle i Europa er blevet mindet om i dette forår. Vores tryghed er i jeres hænder. I er grunden til, at vi danskere kan føle os trygge herhjem-

me. I kæmper for vores værdier og for vores demokrati. Det kan I være stolte af. Det skal I have stor anerkendelse for.

I de sidste to år er der kommet endnu mere positivt fokus på jer. Og det med rette.

I har bidraget med en ekstraordinær indsats under evakueringen fra Afghanistan og hurtige bidrag i NATO-regi i lyset af Ruslands invasion af Ukraine.

Alt imens Danmark fortsat har haft lederskabet af NATO's mission i Irak, har I samtidigt ydet talrige andre vigtige bidrag rundt omkring i verden. Det er imponerende, hvad I præsterer.

Særligt i krisetider er det vigtigt, at vi husker at stoppe op og anerkende mennesker omkring os for den indsats, de leverer.

Det er derfor helt på sin plads, at vi bruger denne anledning til at hylde jer. I fortjener stor anerkendelse for jeres mod til at tage ud i verdens brændpunkter, for den styrke I udviser ved at være væk fra jeres familier og venner og for den professionelle

SE risetider

måde, som I repræsenterer Danmark på i udlandet.

Jeg vil i den forbindelse også udtrykke min anerkendelse og taknemmelighed til veteranerne og de tidligere civile udsendte. I har været med til at lægge det fundament, som de udsendte på nuværende tidspunkt står på.

Vi ved, at I har ofret meget for at kæmpe på Danmarks vegne. Det er mig derfor en stor ære, at jeg ved en medajleoverrækkelsesceremoni på FN-dagen får mulighed for at anerkende de danske fredsvagter, som deltog i FN-missioner i Irak i 1990'erne.

Der er endnu flere, der fortjener vores anerkendelse. Jeres familier og venner derhjemme lider et stort afsavn, mens I er væk. Særligt familien står med et øget ansvar og et stort savn. De kender alt for godt til den længsel og de bekymringer, der hører til, når I er udsendt. Tak for jeres styrke.

Endelig er Flagdagen en anledning til at huske og til at mindes og ære.

Til jer, for hvem jeres udsendelser har haft tunge personlige omkostninger, og som er vendt hjem med sår og skader på sind og krop: I skal vide, at vi husker jer, at jeres indsats og ofre ikke er glemt.

Til de pårørende til mænd og kvinder, som aldrig vendte hjem, som gav det største af alt, deres liv, i forsvaret for vores land: I skal vide, at I har min dybeste medfølelse og respekt.

At vi altid vil mindes og ære jeres kære, de, som faldt for Danmark, og at de ofre, de og I har bragt, for altid vil være printet ind i min og danskerens kollektive bevidsthed.

Både som udenrigsminister og som borger i Danmark, er jeg umådelig taknemmelig for den indsats og de ofre, som så mange af jer bringer og har bragt for vores land.

Det gør mig tryk, at vi har så gode og dygtige folk som jer, både i felten og herhjemme, som altid står klar, når verden omkring os brænder. Der er ingen der ved, hvad fremtiden bringer, men vi ved, vi har kompetente folk som jer, som er klar til tage et ansvar og tage livtag med de udfordringer, der vil møde os.

Af hjertet tak.

Jeg har fået kæmpe livskvalitet ved at være med i Veteran Match

AKTIVITETER & FÆLLESSKAB

DIF Soldaterprojekts Veteran Match sikrede den PTSD-ramte Christian Falck Hagstrøm en vej ud af mørket. Nu afvikles initiativet igen over hele landet.

”Det at være med i Veteran Match gjorde, at jeg fik en helhed i mit liv. Jeg havde ellers kigget på at søge førtidspension, men jeg fik fritid og arbejdsliv til at hænge sammen, og det betyder, at jeg kan se mig selv på arbejdsmarkedet i mange år.”

Ordene leveres med begejstring og lys i øjnene på Christian Falck Hagstrøm. Efter flere års mismod er det positiviteten, der styrer hans livsmarch.

I 2009 var han udsendt som soldat på hold 7 i Afghanistan, og oplevelserne dengang har sat dybe spor. Christian Falck Hagstrøm mistede tre kammerater på missionen og blev desuden fanget i et mass casualty i Gereskh med adskillige ofre, heriblandt børn.

Lige siden har han kæmpet med at bearbejde traumerne, der har haft enorme kon-

sekvenser for både familie- og arbejdslivet.

”I flere år kunne jeg ikke se på mine egne børn, fordi jeg så ansigterne fra børnene i Gereskh i dem,” fortæller Christian Falck Hagstrøm.

I dag – 13 år efter oplevelserne i Afghanistan – fortsætter kampen mod og med PTSD'en, men efter deltagelsen i sidste efterårs Veteran Match er der kommet langt mere struktur og glæde ind i hverdagen.

En jobmatch-dag faciliteret af Superligaklubben Viborg FF, Viborg Kommune og DIF Soldaterprojekt resulterede i en deltidsstilling hos virksomheden Jobigen, der tager højde for Christian Falck Hagstrøms udfordringer og behov.

Som veteranen fortæller på lageret i Viborg, hvor han hjælper og guider medarbejdere på et beskyttet værksted:

”Hvor jeg før var ved at miste håbet, har jeg nu fået en kæmpe livskvalitet ved at være med i Veteran Match.”

En fælles indsats

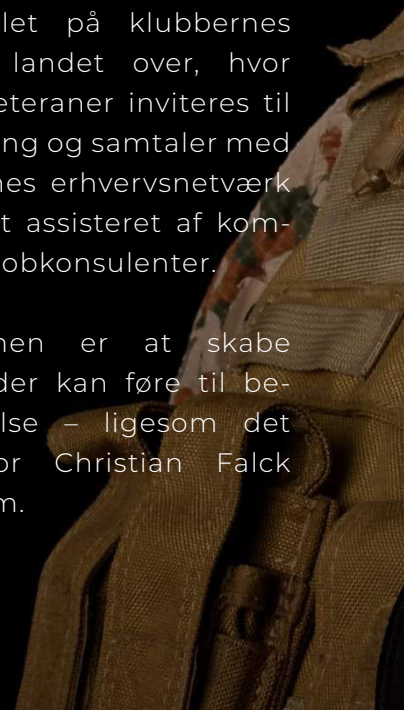
Det er sådanne positive livsomvæltninger, toppen af dansk elitesport igen i dette efterår går sammen om at styrke og udbrede med en fælles, koordineret indsats.

Med afsæt i den nationale flagdag 5. september 2022 lyder startskuddet til en hel måned i veteranernes tegn, hvor DIF Soldaterprojekt for tredje år i træk står i spidsen for afviklingen af Veteran Match, der forener en todelt indsats med jobmatch-dage og match day-hyldest.

Denne gang med hele 3F Superligaen, hele Metal Ligaen og stort set alle klubber fra HTH Herreligaen som aktive medspillere.

Jobmatch-dagene vil blive afviklet på klubbernes arenaer landet over, hvor ledige veteraner inviteres til networking og samtaler med klubbernes erhvervsnetværk – kyndigt assisteret af kommunale jobkonsulenter.

Ambitionen er at skabe match, der kan føre til beskæftigelse – ligesom det skete for Christian Falck Hagstrøm.

Sideløbende vil der efter inspiration fra den engelske Premier Leagues Remembrance Day blive afviklet unikke match day-hyldest kampe af Danmarks veteraner i forbindelse med opgør i 3F Superligaen, Metal Ligaen og HTH Herreligaen. Disse afvikles fra uge 36-39 over hele landet, og der venter med garanti en stor oplevelse for veteraner, samarbejdspartnere og fans.

”De seneste år har bevist, at modellen med at matche virksomheder med ledige veteraner skaber beskæftigelse, og derfor er det fantastisk, at vi i år kan sætte endnu flere sejl ind i projektet takket være en donation fra Poul Due Jensen/Grundfos Fonden. Og så glæder vi os over, at så bred en del af dansk elitesport vil være med til at hylde og anerkende vores veteraner, der har gjort så meget for Danmark,” siger næstformand i DIF og medlem af styregruppen bag Veteran Match, Frans Hammer.

DIF Soldaterprojekt opfordrer fortsat alle veteraner, der kunne have interesse, til at tilmelde sig både hyldestkampe og jobmatch-events.

Tilmelding kan gøres via hjemmesiden

www.veteranmatch.dk.

Oversigt over jobmatchdage

- Ringsted, Ringsted Sportscenter: 13. sept.
- Odense, Nature Energy Park: 21. sept.
- København, Parken: 30. sept.
- Aalborg, Gigantium: 5. okt.
- Viborg, Viborg Stadion: 5. okt.
- Herning, MCH Arena: 6. okt.

Oversigt over hyldestkampe

Klik ind på www.veteranmatch.dk og se hele oversigten med de 31 hyldestkampe fordelt i 3F Superliga, Metal Ligaen og HTH Herreligaen.

Danmarks Marineforening

uvurderlig veteransamarbejdspartner

Danmarks Marineforenings 75 lokalafdelinger har over de seneste år været en aktiv del af veteranarbejdet i Danmark og Grønland.

Således er det i flere kommuner den lokale marineforening, der via gode relationer til de kommunale politikere har fået disse gjort opmærksom på vigtigheden af at markere Flagdagen for Danmarks udsendte den 5. september.

Dette engagement omkring veteranarbejdet er efterfølgende udvidet, så mange marinestuer i dag er ramme for en række sociale arrangementer i regi af de lokale veteraner.

Eksempelvis deler veteranerne på Bornholm nu deres lokale på Almegårds Kaserne med Bornholms Marineforening.

Endvidere vil det for den ny-startede forening Danmarks Veteraner til søs være helt naturligt at benytte sig af de mange marinestuer rundt om i de danske kystbyer. En markant afdeling i dette samarbejde er Godthåb Marineforening i Nuuk, der har et tæt samarbejde med Grønlands Veteraner.

– Vi stiller gerne vores lokaler frit til rådighed og giver et nap med ved behov, siger afdelingsformand Lars Bruun. – Grønlands Veteraner inviteres også til arrangementer, og af og til oplever vi det omvendte.

Blandt andet inviterede Grønlands Veteraner alle medlemmer af Godthåb Marineforening til julefrokost i december.

Samarbejde ved besøg fra Danmark

I juni i år fik Grønlands Veteraner besøg af Danmarks Veteraners landsbestyrelse, Veteranstøtten og Veteranprojekt Grønland. Her blev medlemmerne i Godthåb Marineforening helt naturligt inddraget.

Afdelingsformand Lars Bruun deltog således ved et internt arrangement med bestyrelserne fra veteranforeningerne.

De tre formænd fra henholdsvis Grønlands Veteraner, Danmarks Veteraner og Godthåb Marineforening lagde kranse og dannede sammen med de øvrige deltagere flag- og faneborg ved en mindehøjtidelighed ved mindeankeret for omkomne civile og militære søfolk i grønlandske farvande.

– Mindeankeret er placeret som nabo til Godthåb Marineforening, og det var derfor oplagt, at vi lagde lokaler til det efterfølgende netværksmøde samt grillarrangement arrangeret af Grønlands Veteraner, siger Lars Bruun.

Formanden for Grønlands Veteraner, Rasmus Lohse, og Lars Bruun er enige om, at deres to forsvarspositive foreninger i Grønland skal arbejde sammen.

– Vi mærker, at vores fællesskab styrkes og udbygges løbende. Vi øger hele tiden antallet af fællesaktiviteter, og vi støtter hinanden i at højtideliggøre arrangementer, lyder det samstemmende fra de to formænd.

Illustration: LOGO Grønlands Veteraner

Foto: Godthåb Marineforening

De tre formænd f.v. Rasmus Lohse, Grønlands Veteraner, Niels Hårtvig Andersen, Danmarks Veteraner og Lars Bruun, Godthåb Marineforening, står klar til kranselægning ved mindeankeret for omkomne civile og militære søfolk i Grønlandske farvande.

Tak for indsatsen

HILSEN FRA FORSVARSMINISTEREN

På Flagdagen den 5. september fejrer hele Danmark de mange tusinder, der har været udsendt. De, der har været ude i verden med Dannebrog på skulderen for at stå vagt om frihed, demokrati og sikkerhed. Deres indsats fortjener den største respekt og taknemmelighed.

I år er det blevet endnu mere klart, hvor vigtigt det er, at Danmark har soldater, der er klar til at forsvare vores værdier. Ruslands invasion af Ukraine har ændret vores sikkerhedspolitiske virkelighed, og truslen er rykket tættere på.

Danmark har som mange andre lande handlet hurtigt for at imødegå den ændrede virkelighed: Den 6. marts blev der indgået et nationalt kompromis om dansk sikkerhedspolitik, der sikrer et historisk løft af Forsvaret. Den 1. juni stemte et stort flertal af den danske befolkning for at ophæve forsvarsforbeholdet. Dermed er det nu muligt for danske styrker at indgå i EU-ledede missioner på lige fod med de øvrige EU-medlemslande.

Den nye virkelighed har også medført, at Danmark har udsendt en kampbataljon til Letland. Sammen med det eksisterende bidrag til Estland har vi nu i alt ca. 1.000

soldater udsendt til Baltikum. Dette understreger, at truslen er rykket tættere på, og at vi de kommende år vil have fornyet fokus på missioner i vores nærområder.

Det betyder dog ikke, at vi glemmer vores veteraner eller deres familier og pårørende – tværtimod. Den politiske aftale om styrket veteranindsats implementeres i øjeblikket. Med aftalen forbedrer vi mulighederne for de hårdest ramte veteraner, men har også fokus på øget anerkendelse af veteraner og pårørende generelt i samfundet.

Det er vigtigt, at vi i fremtiden sikrer, at vores veteranindsats også passer til nye missionstyper samtidigt med, at vi holder fast i de dyrebare erfaringer, vi allerede har.

Som noget nyt har vi i år taget initiativ til at lave en bred partnerskabsaftale med erhvervslivet, kommunerne, de faglige organisationer og veteranorganisationerne. Partnerskabet skal være med til udbrede anerkendelsen af vores veteraner endnu mere. Det skal også sikre, at vi som samfund bliver endnu bedre til at støtte skadede veteraner i at komme i job.

Det er vigtigt for mig at un-

derstreges, at langt størstedelen af vores veteraner vender styrkede hjem fra deres udsendelser. De har opnået kvalifikationer, der kan bidrage positivt til samfundet og arbejdsmarkedet. Som samfund skal vi alle bakke op og være med til at anerkende deres indsats.

Veteraner og deres pårørende fortjener anerkendelse hele året, men Flagdagen markerer den officielle fejring af den enorme indsats, de har ydet for Danmark. Jeg opfordrer alle til at benytte dagen til at anerkende en veteran eller pårørende i deres netværk. Hvad end det er en kollega, en nabo, en tidligere klassekammerat eller en medarbejder, så brug lejligheden til at sige ham eller hende et stort tak.

Et stort tak skal også lyde fra mig personligt direkte til alle tidligere udsendte og deres familier: Tak for at være med til at sikre, at vi fortsat kan leve i et fredeligt og demokratisk land. I fortjener respekt og anerkendelse hver eneste dag, og I fortjener i den grad at blive fejret på årets Flagdag.

Tusind tak for jeres indsats og rigtig god Flagdag.

Morten Bødskov, Forsvarsminister

Dansk udviklet kommunikationsteknologi redder liv – på kamppladsen

Når danske og for den sags skyld andre af vores allieredes soldater befinder sig på kamppladsen, er det ofte med dansk teknologi som en del af standardudrustningen. Gennem de senere år er det blevet mere og mere almindeligt at bruge teknologi direkte på kamppladsen. En teknologi, som er med til at redde liv.

Hvor man i gamle dage fra forreste linje skulle sende beskeder med GPS-koordinater over radioen, som situationsrummet kunne plote ind på et kort, kan man i dag hurtigt få det fulde overblik – både i den skarpe ende og inde i situationsrummet og dermed træffe rettidige beslutninger, der i sidste ende

er livsreddende.

SitaWare er udviklet af den danske it-virksomhed Systematic, som i sine forsvarsløsninger bruger tidligere udsendes input og erfaringer til at skabe verdens førende it-løsninger til forsvarsbrug.

Når danske soldater sendes ud til internationale operationer, har de ofte opbakning med helt ud i forreste linje i form af C4ISR kommando-kontrol systemet, SitaWare.

SitaWare giver alle taktiske og operationelle enheder et samlet situationsoverblik af et område og alt, hvad der befinder sig i det – egne tropper, allierede, rapporterede fjender, bygninger, ter-

ræn og køretøjer.

Soldaten i felten har overblikket med sig på en tablet eller smartphone og kan modtage ordrer via systemet. Mandskabet i de militære køretøjer anvender det på en tablet eller computer, mens chefen for operationen har det fulde overblik på storskærm eller bærbar i hovedkvarteret – hvorfra opgaverne og missionen koordineres.

I dag bliver softwaren brugt af flere lande til at alt fra militære operationer til nødhjælpsaktiviteter og beredskab i forbindelse med naturkatastrofer og pandemibekæmpelse, fordi det er muligt at dele og hente in-

SitaWare giver det fulde overblik over egne styrker
Foto: Systematic

formationer fra andre myndigheders systemer og endda fra private virksomheder og ude på kamppladsen.

Bygger på praktisk erfaring

Systematic har ansat folk med erfaringer fra "frontlinjen" på de områder, virksomheden udvikler software til. Fælles for flere af disse områder er, at det ofte er nødvendigt at træffe hurtige beslutninger i kritiske situationer, som kan få betydning for liv eller død.

Det gælder sundhedssektoren, hos politi-, efterretning og beredskab og selvfølgelig i Forsvaret. Her er det afgørende, at man forstår,

hvordan løsningen skal fungere hos kunden, hvis man skal udvikle produkter, der gør en forskel, mener Director Land Strategy, Systematic, Henrik Sommer, som er tidligere brigadegeneral i Forsvaret.

Mange af hans 40 år i Hæren har været koncentreret om både det operative og strategiske. Han har været udsendt adskillige gange - til steder som Kosovo, Syrien, Irak, Afghanistan - og altid i multinationale missioner. Som chef for Hærens Kampskole 2010-13 var han med til at teste de første udgaver af SitaWare på forsvarrets køretøjer, og i slutstillingen som brigadegeneral i NATOs ho-

vedkvarter i Virginia, USA var han involveret i industrisamarbejde med fokus på fremtidens teknologi.

- Jeg ville ønske, at jeg havde haft et system som SitaWare til rådighed i mange af de operative situationer, jeg har været i, siger Henrik Sommer.

Han var chef for hærens operationsdivision fra 2005 til 2010, nogle af de hårdeste år i Afghanistan-indsatsen.

- Det ville have gjort en væsentlig forskel i næsten samtlige de hændelser, der skete i Afghanistan. Jeg ville gerne have haft det der overblik over kamppladsen, man får med SitaWare, som gør,

at man for det første ved, hvor enhederne er, at man lynhurtigt kan give nye opgaver og justere på dem, ved på kortet at tegne ind, hvordan operationen skal forløbe.

Hele den hurtige udveksling af informationer, som giver samme forståelse af situationen hos alle, ville jeg gerne have haft. Det ville også have været rart under den kolde krig, hvor jeg var panserbataljonschef, og det at skulle forklare en ny plan over en radio, var både tidskrævende og udfordrende.

- **"Tågen over krigspladsen"**
- **Fog Of War** – letter hurtigt, når man har SitaWare, siger Henrik Sommer.

- Man kan se hvor egne enheder er, man kan koordinere bevægelse, og man arbejder på kort. Militæret elsker jo at arbejde på kort, der hele tiden bliver opdateret automatisk. Man skal ikke kalde over en radio og spørge: "Hvor er du? Det har man automatisk foran sig.

På kontoret ved siden af Henrik Sommer i Systematics hovedsæde sidder en anden tidligere soldat med lang operativ erfaring; Jesper Annexgaard.

Product Manager Jesper Annexgaard sluttede som kaptajn i hæren i 2018 – efter 21 år med en start som værnepligtig, derefter befalings-

mand og officer.

Den ultimative stresstest: Når teknologi skal virke, hvor kuglerne flyver om ørerne på dig.

Han har været udsendt til Kosovo og til Afghanistan i 2008 og 2012 – i 2008 som delingsfører og i 2012 næstkommanderende for et kompagni, og også han reflekterer over hændelser, hvor SitaWare havde gjort en forskel.

For eksempel **"Operation Dinesen"** i oktober 2008, hvor danske soldater sammen med britiske styrker skulle drive Taliban ud af et større område ved Gereshk. I forbindelse med en ildkamp

kom danskerne under beskydning fra briternes artilleri og kun heldet gjorde, at ingen kom til skade.

- Briterne troede vi var Taliban, men havde de haft SitaWare, ville de kunne se, at det var vi ikke. Det havde været genialt, siger Jesper Annexgaard.

- Selv om man koordinerer på en radio, kan der komme skud ind over ens egne linjer, fordi man ikke kan se på et papirkort, hvor folk er. Jeg har selv været i situationer, hvor jeg ikke turde skyde, fordi jeg ikke vidste, hvor mine egne folk var henne. SitaWare minimerer den risiko, så man kan bruge tiden på at føre kampen.

I dag trækker Jesper på sine erfaringer i arbejdet med at udvikle SitaWare til brug i situationer, som han selv har stået i.

- Min egen baggrund gør, at jeg kan prioritere, hvad der er nødvendigt. Hvad skal vi lægge vægt på i kommende

udgaver af SitaWare? Hvad er vigtigst for kunden derude? Jeg ser med kundens øjne på, hvordan det skal virke på kamppladsen, for man må erkende, at nogle gange ser man i den civile verden på tingene stik modsat af, hvordan en soldat ville se på det.

Så jeg sikrer sammen med vores udviklere og designere, at det er noget soldaten kan bruge derude, og der bruger jeg min baggrund hele tiden.

Det kan fx være, at vi undgår, at de skal lave for mange klik for at komme frem til en funktionalitet. Jeg er med til at sikre, at brugerfladen er noget, de kan anvende – også i de kritiske situationer, når der skal tænkes hurtigt og ses klart.

Jesper Annexgaard nåede selv at opleve den spæde start på SitaWare på kamppladsen under sin anden udsendelse til Helmand:

- I 2012 havde vi en prototype

med i en enkelt PMV, og der lykkedes det at få min egen position ind på kortet på skærmen som en grøn prik, og alene det var et kæmpe fremskridt. GPS'en ville bare give mig en masse tal, som jeg skulle bruge 30 sekunder på at få ind i kortet – vi har gjort det gamle papirkort elektronisk som du har det på din smartphone, og når en af mine soldater ser en fjende, melder han det bare på kortet, og så er det omgående delt med alle andre på netværket. Man kan også sende beskeder og mindre filer – mange af de elementer, du har på din smartphone, har vi omsat til den militære verden.

Jesper Annexgaard forklarer SitaWares succes med, at det er et færdigt produkt, en såkaldt hyldevare:

- Vi har et produkt, der fra starten dækker 80-85 procent af alt det, kunden har behov for – så er der måske nogle små ønsker, som vi supplerer med og bygger ind. Derudover er det simpelt at bruge, og det har en åben arkitektur som kunden kan bygge videre på. Det betyder, at hvis de har særlige ønsker, kan de selv bygge det ind.

Sitaware er i konstant udvikling, en ny anvendelse gælder analyse og afrapportering, forklarer Henrik Sommer:

De to field domain eksperter på Systematics hovedkontor; Henrik Sommer & Jesper Annexgaard

- Det nyeste vi arbejder med i SitaWare er databehandling med kunstig intelligens. Vi gør det muligt at analysere store datamængder fx billeder, videooptagelser o.s.v. ved hjælp af kunstig intelligens og på den måde udarbejde rapporter, som kan anvendes som beslutningsstøtte i en operativ kontekst. Så det er næste skridt, at vi går fra kortfokus til datafokus.

SitaWare er NATO-landenes foretrukne kommando-kontrolsystem

SitaWare er det foretrukne kommando-kontrolsystem i verden og anvendes af langt de fleste NATO- og NATO-partnerlande - bl.a. USA, Tyskland, England, Letland, Danmark, Finland, Australien og New Zealand. Dette er en kæmpe fordel, når man træner og kæmper sammen.

SitaWare er baseret på åben it-arkitektur, som gør det let at integrere med andre systemer. Det er en af årsagerne til, at systemet er så udbredt, da det sætter lande i stand til at samarbejde og dele informationer med koalitions partnere. Derfor bruges det i flere internationale forsvarssamarbejder som aktuelt den britisk ledede Joint Expeditionary Force i Baltikum.

SitaWare anvendes også af det britisk ledede multinationale Allied Rapid Reaction

Corps (ARRC), der består af 21 landes styrker, herunder USA, Frankrig, Tyskland, Polen og Danmark. Og derfor indgår SitaWare på øvelser med disse landes styrker.

Øvelse Viking, der ledes af Sverige i samarbejde med USA, er en af de største årlige multinationale øvelser, hvor, der bl.a. trænes krisestyring. SitaWare anvendes til at holde deltagerne fra de mange lande opdateret med et fælles billede af situationens udvikling og udveksling af informationer. Øvelsen foregår samtidigt i flere lande i og uden for Europa, og deltagerne er bundet sammen via elektronisk kommunikation.

Senest har den amerikanske hær besluttet at indføre SitaWare ved alle taktiske enheder, der over hele kloden arbejder sammen med koalitions partnere både under øvelser og operative indsættelser.

Fakta om SitaWare & Systematic:

Systemet er skabt af softwarevirksomheden Systematic i Aarhus, som blev grundlagt i 1985 med det formål at udvikle et kommunikationssystem til Søværnet. Siden har Systematic skabt en omfattende pakke af kommando-kontrol-løsninger til alle værn, som sikrer, at alle dele af forsvaret nemt kan dele oplysninger med hinanden og samarbejde gnidningsfrit.

Systematic A/S udvikler software og systemløsninger til kunder inden for den offentlige og private sektor. Fælles for flere af disse kunder er et behov for at kunne integrere, sammenstille og analysere store mængder komplekse data – ofte i kritiske situationer.

Systematic er i dag Danmarks største privatejede softwarevirksomhed med mere end 1 million brugere på globalt plan og flere internationale koncerner som partnere.

Da Rusland invaderede **UKRAINE**

Personlige beretninger fra Beredskabsstyrelsens udsendte

Frivillige og medarbejdere fra Beredskabsstyrelsen har siden 1953 været udsendt til alverdens brændpunkter på mere end 350 internationale operationer.

En stor pulje af dedikerede frivillige og fastansatte gør Beredskabsstyrelsen i stand til med kort varsel at rykke ud for at yde civilbefolkningen beskyttelse imod konsekvenserne af katastrofer og krig.

Det var også tilfældet, da Rusland invaderede Ukraine. Allerede dagen efter invasionens begyndelse var Beredskabsstyrelsen klar med hjælp til Ukraine.

Siden har styrelsen håndte-

ret over 35 humanitære indsatser relateret til krigen i Ukraine.

Mobilhospital leveret igennem Polen

Den 25. februar 2022 – dagen efter krigens begyndelse – kørte Robert og hans kollega Lars til Polen. Herfra skulle de overdrage et dansk mobilhospital til Ukraine. Men allerede få timer efter deres afgang stod det klart, at Robert og Lars ikke blot skulle bane vej for mobilhospitalets transport til Ukraine.

De skulle også hjælpe med, at de donationer, der begyndte at strømme ind fra resten af EU, kunne sendes videre ind i Ukraine. For at lykkes med det måtte de trække på de-

res erfaringer fra det daglige arbejde i Beredskabsstyrelsen og tidligere internationale udsendelser.

”Sådan er det, når man er de første på pletten. Hvis vi åbnede en for snæver korridor mod Ukraine eller fandt en forkert lokalitet til om-læsning af gods, ville EU-donationerne sidde fast i en flaskehals. Derfor kom handlingsprincippet om at tænke stort fra starten i spil sammen med vores kendskab til EU-systemet”, siger Robert.

For Robert er det at være udsendt for Beredskabsstyrelsen noget særligt, fordi internationale missioner ofte stiller særlige krav til de udsendes kompetencer og evner til at tænke ud af boksen.

Men særligt det mellem-menneskelige aspekt af udsendelser er meningsfuldt for Robert. Noget som han også oplevede på turen til Polen.

”De sproglige og kulturelle forskelle man møder, både mellem os og modtager, men også de udsendte imellem, er værdifulde og inspirerende. Mødet med den ukrainske konsul, som offi-

Udsendte fra Beredskabsstyrelsen leverer nødhjælpen direkte til lagre i Ukraines nabolande.

cielt skulle modtage mobilhospitalet, de polske myndigheder, ukrainske flygtninge og NGO'er understregede igen, at omsorg og empati ikke defineres af kultur eller opvækst. Den er iboende og nærværende.”

Transport af donationer

Det mobilhospital, hvis transport til Ukraine Robert og Lars faciliterede, er en del af de 4.800 tons nødhjælp til en værdi af mere end 220 mio. kr., som Beredskabsstyrelsen siden februar 2022 indtil videre har bidraget til at transportere til landene omkring Ukraine. Finn, som er pensioneret lastbilchauffør og frivillig i Beredskabsstyrelsens Internationale Personelpulje, har som chauffør leveret forskellige former for nødhjælp fra Danmark til Ukraine. Herunder firehjulstrækkere, generatører, brandslukningsudstyr og telte. For Finn var det første gang, han skulle afsted til et område præget af krig, og den oplevelse gjorde et stort indtryk på ham.

”Jo længere vi kom ned, og jo flere flygtninge vi så, jo mere berørte blev vi af situationen. Krigen bliver virkelighed for én, når man ser så mange flygtninge. Det var især hårdt at se kvinderne og børnene, der kiggede ud i ingenting – vi vidste jo godt, hvad deres situation var”, siger Finn.

Beredskabsstyrelsens internationale indsatser +350 missioner siden 1953 Mere end 450 veteraner

Siden sin første tur i februar har Finn været afsted med donationer til Ukraine yderligere to gange. Hans egen oplevelse er, at indsatsen betyder noget – både for ukrainerne og for ham selv.

”Jeg er stolt af, at jeg har bidraget – det betyder rigtig meget. Og jeg fornemmer også, at donationerne er til stor hjælp for Ukraine.”

Teamledere til EU's humanitære indsats

Godt en måned inde i krigen anmodede EU-Kommissionen om ekspertbistand til

Missioner siden Flagdagen 2021
Ukraine:
Humanitær indsats
Rumænien: COVID-19
Georgien:
Kapacitetsopbygning af nationalt beredskab
Nordmakedonien:
Brandbekæmpelse

organiseringen af den humanitære indsats i relation til krigen i Ukraine. Beredskabsstyrelsen reagerede på anmodningen og sendte to eksperter til henholdsvis Polen og Slovakiet, hvor de som teamledere for EU's koordinationssteams bistod med oprettelsen af logistiske knudepunkter.

Peter, som er pensioneret medarbejder fra Beredskabsstyrelsen, blev udvalgt til indsatsen i Polen.

Her oplevede han en kompleks operation, hvor formålet både var at støtte Ukraine med den nødvendige nødhjælp til civilbefolkningen, samtidig med at der skulle ydes støtte til de polske myndigheder i deres arbejde med modtagelse af mere end 2,6 millioner flygtninge. En opgave, som Peter sammenligner med Beredskabsstyrelsens indsættelse på Balkan i 90'erne.

For Peter, som har været udsendt til talrige internationale indsatser for Beredskabsstyrelsen i løbet af de seneste 28 år, er det vigtigt at kunne hjælpe mennesker i nød.

”Det giver mig en tilfredsstillelse at kunne yde en indsats til gavn for de mennesker, der af den ene eller anden årsag har behov for hjælp”, siger Peter.

Sundhedseksperter til EU's medicinske evakueringer

I takt med krigens udvikling opstod et behov for evakueringer af ukrainske patienter til behandling i lande uden for Ukraine. Så da EU besluttede at oprette et medicinsk evakueringscenter, tilbød Beredskabsstyrelsen at sende danske sundhedseksperter til Polen for at bidrage til opgaveløsningen.

Det danske bidrag bestod af sygeplejersken Sanne og lægen Ane, som med deres sundhedsfaglige ekspertise hjalp til med opbygningen af en medicinsk modtagekapacitet og et fælleseuropæisk evakueringsystem.

Ane, som under sin udsendelse bidrog med sundhedsfaglig rådgivning, kliniske erfaringer og viden og erfa-

ringer med medicinske evakueringer, beskriver sin oplevelse som udsendt således:

"For mig var det en meget meningsfuld opgave midt i en meget tragisk situation. Jeg sætter stor pris på at være en del af de mange danske fagfolk, som sætter en ære i at bistå med håndtering af kriser i hele verden. For mig er det inspirerende at samarbejde med internationale kolleger og finde et fælles fodslag i en fælles sag."

For sygeplejersken Sanne er det at være udsendt som en del af Beredskabsstyrelsens internationale personpulje også forbundet med stolthed:

"Jeg er stolt af at være en del af Beredskabsstyrelsens pulje af frivillige, og det gjorde mig stolt, at jeg kunne bi-

Hvis du har en beredskabs- eller sundhedsfaglig baggrund, kan du søge om optagelse i personelpuljen.

Find mere information på brs.dk.

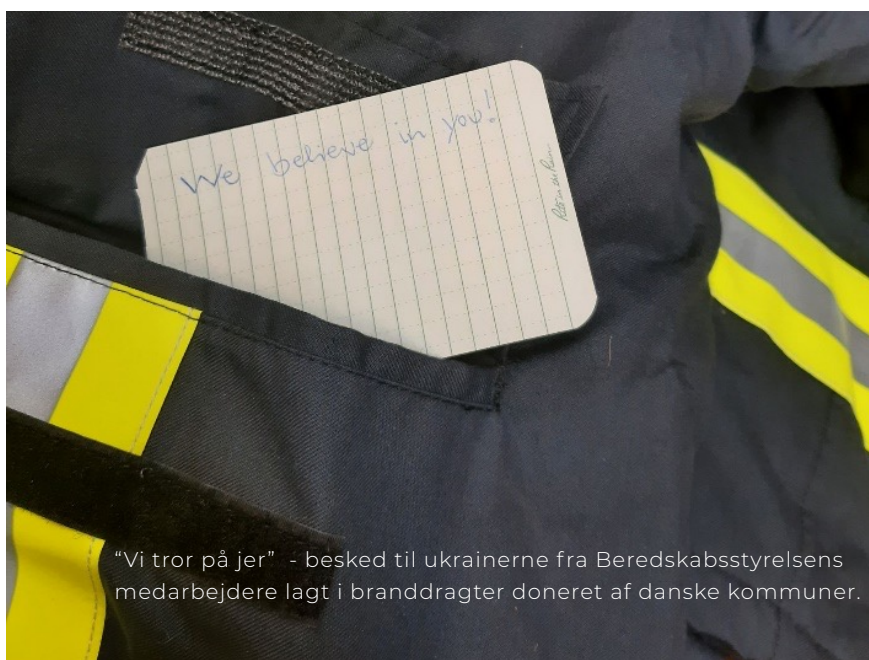
drage til at hjælpe de ukrainske patienter med at blive evakueret til europæiske hospitaler.

At kunne bidrage til Beredskabsstyrelsens internationale arbejde har stor betydning for mig. Både som sygeplejerske og som borger. Min faglighed kom virkelig i spil på missionen, og som borger synes jeg, at det er min pligt at hjælpe et andet land og andre mennesker i nød."

Beredskabsstyrelsen har siden krigens begyndelse udsendt mere end 30 personer til forskellige opgaver i forbindelse med krigen i Ukraine.

De udsendte er alle en del af Beredskabsstyrelsens Internationale Personelpulje.

Puljen består af 345 frivillige, som med et varsel på 12 timer kan blive udsendt til et af verdens brændpunkter.

"Vi tror på jer" - besked til ukrainerne fra Beredskabsstyrelsens medarbejdere lagt i branddragter doneret af danske kommuner.

BEREDSKABET

Beredskabsstyrelsens veterandag

Af direktør Laila Reenberg, Beredskabsstyrelsen

Hvert år den 5. september fejres flagdagen i hele Danmark. Her anerkender vi de udsendte, der rejser ud i verden for at gøre en forskel.

Siden 1953 har Beredskabsstyrelsens frivillige og ansatte været udsendt på mere end 350 missioner til verdens brændpunkter.

Beredskabsstyrelsens eksperter kan f.eks. etablere drikkevandsforsyning el-

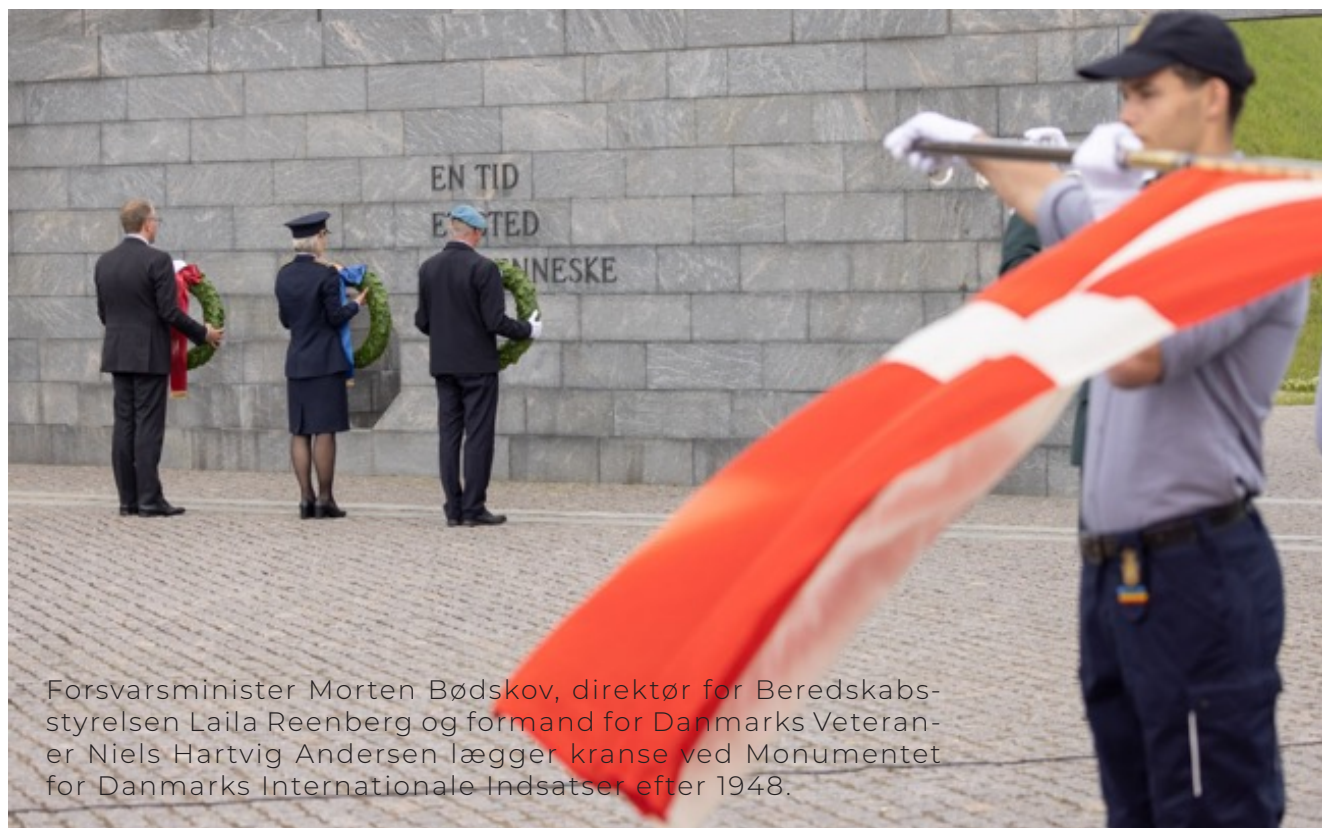
ler beboelsesfaciliteter eller levere anden nødhjælp til samfund, der er blevet ramt af f.eks. oversvømmelser, storme, kriser eller konflikter.

De forlader en tryk og velkendt hverdag for at hjælpe folk, der har mistet alt trygt og velkendt. Det er dét engagement, som vi hædrer og anerkender ved mærkedage som flagdagen.

Hvor flagdagen samler dem, der har været udsendt det forløbne år, samler Beredskabsstyrelsen derudover en

gang om året alle styrelsens veteraner til en veterandag. Det foregår den 1. juni, som er årsdagen for angrebet ved byen Maglaj i Bosnien i 1993, hvor Beredskabsstyrelsen mistede to udsendte og en lokal tolk, som var del af en nødhjælpskonvoj.

Veteraner kan opleve at stå alene med deres oplevelser – positive såvel som negative – efter deres hjemkomst. Det kan være svært for pårørende og venner at sætte sig ind i de minder og indtryk, veteranerne tager med hjem

Forsvarsminister Morten Bødskov, direktør for Beredskabsstyrelsen Laila Reenberg og formand for Danmarks Veteraner Niels Hartvig Andersen lægger kranse ved Monumentet for Danmarks Internationale Indsatser efter 1948.

i rygsækken.

Med Beredskabsstyrelsens veterandag skaber vi et rum, hvor alle vores veteraner kan mødes. Her har jeg med egne øjne set glæden ved at dele oplevelser med og blive forstået af ligesindede.

I år blev veterandagen afholdt på Kastellet i København.

Sammen mindedes vi vore faldne kollegaer med en kranselægning og hædrede dem, som i indeværende år har været udsendt ved at overrække Redningsberedskabets Medalje for International Tjeneste.

De seneste års globale udvikling tyder på, at der også fremover vil være efterspørgsel efter dansk støtte.

Nationale og internationale samarbejdspartnere ser mod Danmark, når kriser og katastrofer rammer, og der er brug for hurtig og effektiv hjælp.

Det ansvar skal vi være klar til at leve op til, og for at kunne det, skal vi ikke bare sende folk afsted, men også påskønne dem, når de er vendt hjem. Den påskønnelse og respekt er såvel Flagdagen som vores veterandag konkrete udtryk for.

Tak for jeres indsats - og rigtig god flagdag!

Mobilhospitaller til Ukraine bliver klargjort
Foto: Privatfoto

Missioner i forbindelse med Ukraine

Mere end 30 personer udsendt til Ukraines nabolande.

Nødhjælp leveret til Ukraine og nabolande

Samlet værdi: +230 mio. kr.

Samlet vægt: over 4.800 tons

Samlet volumen: 11.000 m³

Antal missioner i relation til krigen i Ukraine: +50

ANERKENDELSE

hele året

HILSEN FRA FORSVARSCHEFEN

De fleste af os kender efterhånden både tal og statistik for vores veteraner. Vi ved, at der siden 1948 har været udsendt mere end 60.000 danske mænd og kvinder til krige og konflikter.

Men hvem er de danske veteraner anno 2022? Det er blandt andet alle dem, der var udsendt til Cypern i 60'erne. Det er dem, der hjalp med at sikre freden på Balkan i 90'erne - og stadig gør det. Det er vores søfolk, der har deltaget i flådeoperationer i farvandet rundt om Afrika og Mellemøsten.

Det er også alle dem, der fra landjorden og luften i de seneste årtier har kæmpet i Irak og Afghanistan. Og det er alle soldater, der har været indsat over store dele af kloden. Ud over Forsvarets og Hjemmeværnets personel tæller de også beredskabsfolk og politi. De nye og kommende veteraner er nu indsat i skarpe beredskabsoperationer i Baltikum og Østersøen. De er indsat i Irak, på det afrikanske kontinent og flere andre steder.

Vi ved, at mange kommer styrkede hjem. Og vi ved også, at nogle har brug for

særlig støtte til at håndtere eftervirkninger, som f.eks. fysiske skader, svære depressioner og posttraumatisk stress. Men vi ved også, at vi heldigvis er blevet bedre til at lindre og helbrede både fysiske og psykiske kampskader med tiden. Og vi husker, at ikke alle kom hjem.

Veteranerne er overalt, og de er ligeså forskellige, som befolkningen er som helhed. Men de har det til fælles, at de har gjort deres del for Danmark. De har stillet deres liv og færdigheder til rådighed for kammeraten ved siden af og for alle os andre. De har ydet en anerkendelsesværdig indsats, og det er derfor, at vi hylder og fejrer dem på flagdagen. Det er noget stort og det er noget glædeligt, der selvfølgelig skal fejres. Vi fejrer veteranerne som stat, forsvar og samfund.

I alle de officielle initiativer kan vi dog risikere at glemme den helt nære, individuelle anerkendelse. De små ting. Altså alt det, vi vælger at gøre som individer i mødet med vores veteraner. Det skal vi også huske.

Vi kan hejse flaget hjemme i

baghaven på flagdagen.

Vi kan nikke anerkendende til medpassageren i toget med uniform på og sige tak for din tjeneste til personen i supermarkedskøen med veteranålen på jakken. For den enkelte soldats indsats bidrager fundamentalt set til Danmarks fortsatte eksistens som kongerige, land og samfund.

For uden forsvar, intet land. Uden soldater, intet. Det skal anerkendes ikke bare på flagdagen, men også resten af året.

Tak for jeres tjeneste.

God flagdag.

Flemming Lentfer
Forsvarschef

“DET VAR NYFALDEN SNE ... VI GIK I”

Af Peter Skautrup

De blev anbragt som stødpude mellem to parter, som hyppigt prøvede at slå hinanden ihjel. Projektiler og granater fløj hen over deres observationsposter og lige forbi, men de måtte ikke gribe ind med deres militære magt, medmindre de blev skudt direkte på.

Det sled.

Det var et snærende bånd for en professionel soldat, men sådan var deres mandat, for de var underlagt FN's politik midt i en voksende ildebrand: Borgerkrigen på Balkan.

”Jeg havde mareridt eller drømte om Jugoslavien i flere år efter udsendelsen,” siger Mads Rahbek, der i dag er oberst og chef for Den Kongelige Livgarde.

Mareridt som han fik af den magtesløshed, det giver ikke at kunne operere aktivt.

I begyndelsen af 90'erne var han som ung officer vidne til det opbrud, der bredte sig fra Østeuropa efter Sovjetunionens ophør.

Et kollaps i det tidligere

Alt var nyt i den rolle, Forsvaret gik ind, da der blev krig i Europa - på Balkan - for 30 år siden.

Den unge kaptajn Mads Rahbek og hans kompagni følte sig bundet på hænder og fødder af deres mandat, da de var med som nogle af de første i FN's indsats i den jugoslaviske borgerkrig.

kommunistisk styrede Jugoslavien fulgte, hvor de forskellige, etniske grupper nu var begyndt at strides om en opdeling.

Da det udviklede sig til væbnet konflikt og etniske udrensninger, greb FN tøvende ind, og i april 1992 blev 900 danske FN-soldater sendt til området mellem Serbien og udbryderstaten Kroatien.

Her havde der siden 1991 været kampe mellem landets kroatisk og serbisk indbyggere, og en del områder var kommet under serbisk kontrol.

Spinkle våbenhvileaftaler på FN's initiativ blev konstant udfordret, og nu skulle soldater fra flere nationer i missionen med navnet UNPROFOR operere i de serbisk besatte områder og holde konflikten nede.

Mads Rahbek var kompagnichef på hold 3, som blev udsendt kort efter årsskiftet 92-93. Kompagniets lejr lå i det serbisk kontrollerede område med alle observationsposterne i en slags ingenmandsland med serberne til den ene side og kroaterne til den anden.

Jævnligt udbrød ildkampe, og så måtte kompagniet gribe ind med de midler, de havde: Ved telefon- og radioopkald til de stridende parter eller ved fysisk at køre ud i området mellem dem for at få skudvekslingerne til at stoppe.

”Der blev skudt meget fra den ene til den anden side, og det var jo typisk lige om ørerne på vores observationsposter,” fortæller Mads Rahbek.

”Det var rigtig hårdt. Situationen udviklede sig konstant, og det gik op og ned hele tiden. Det, som belastede

folk mest, det var de perioder, hvor spændingerne og truslerne og antallet af skud steg. Måske skete der noget, og så skete der ikke noget alligevel - det sled meget."

"Det, at vi ikke havde offensiv kapacitet og især ikke offensivt mandat til at gå ud og gøre noget aktivt ved nogle af de problemer, vi havde. Det er svært, når du har et mandat, der siger: Du må kun åbne ild, når du bliver skudt på. Den magtesløshed, som et FN-mandat kan give, er rigtig tung at håndtere for en soldat."

Da Mads Rahbek flere år senere var næstkommanderende i syv måneder i den

danske mission i Afghanistans Helmand-provins, var der hårde kampe og tab, men vilkårene fik ham ikke til at se oplevelsen i eks-Jugoslavien i et andet lys:

"I Afghanistan kunne vi rent faktisk gå ud operativt og gøre noget ved problemerne."

Fra værnepligt til mission

Da dansk forsvar pludselig stod over for en ny verdensorden lige efter murens fald, var der meget, der skulle omstilles.

"Der kørte vi en fuldstændig normal koldkrigsproduktion i værnepligtshæren, jeg havde netop været chef for

et værnepligtskomagni i JDR (Jyske Dragon Regiment, red.) - panserinfanterister - de var indkaldt i januar 92 og hjemsendt i december."

Men udsigten til FN-missionen på Balkan fik mange til at tegne kontrakt for at blive udsendt.

"Dem gik vi så i gang med at uddanne hen over julen, og så roterede vi ud januar-februar 93".

"Så vi var ikke så godt forberedte, og vi var ikke så rutinerede som enheder, fordi vi var sammensat med ret kort varsel, og så var der meget, man ikke vidste om at tage på mission. *Forsættes*

To danske soldater på patrulje, 1993
Foto: Privatfoto

FORTSAT...

Alt det med forberedelsen af den enkelte soldat og den enkelte soldats familie på, hvad det her nu gik ud på, det vidste vi jo ikke så meget om."

Indsatsen på Balkan var med Mads Rahbeks ord "den første hårde – eller endnu mere hård end Cypern."

I 1964 var det første hold danske soldater taget afsted til FN's fredsbevarende indsats på Cypern. Det blev en mission, der strakte sig over så mange år, at hele 23.000 soldater fra Danmark nåede at deltage.

"Cypern var hård på de første hold," siger Mads Rahbek.

"Men det havde alle glemt, og den sidste tid på Cypern blev sådan mere stemplet som en badeferie end noget andet – det var jo sammenligningsgrundlaget. Balkan var en helt anden kaliber i forhold til Cypern. Så for os var det svært. Og vi var godt nok unge. Gennemsnitsalderen i mit kompagni var under 23."

"Der var jo ingen missionserfaring i Danmark på det tidspunkt - andet end Cypernmissionen.

I dag, når du går ned i enhederne i hæren, så er der enormt mange forskellige

typer missioners erfaring hos forskellige mennesker, og de erfaringer kan man drage nytte af på en anden måde, end vi kunne den gang – det var nyfalden sne, vi gik i."

Men panserinfanteristerne, som var hovedstammen i hans kompagni, "de var rigtig godt kørende," for værnepligten havde været intensiv skoling:

"Så jeg vil tro, mit kompagni havde mere end 100 øvelsesdøgn på 11 måneder".

I dag er missionsforberedelse dog mere grundig og målrettet. Det er soldater fra Den Kongelige Livgarde, der nu udgør grundstammen i hold 2 i den aktuelle mission i Letland, som udsendes til november, og de begyndte forberedelserne i det tidlige forår i år.

Når et kaffefilter gør forskel

Logistik var også noget, man skulle lære en del om i starten af 90'erne.

"FN-logistik har aldrig været supersmooth," siger Mads Rahbek.

"Og der var rigtig meget i hærens evne til at føde en mission – lad os bare sige, det blev udviklet undervejs. Reallogistik blev meget tydelig, når man sad der nogle tusinde kilometer væk. Jeg kan huske, den fest det var,

"I AFGHANISTAN KUNNE VI RENT FAKTISK GÅ UD OPERATIVT OG GØRE NOGET VED PROBLEMERNE"

da der kom rigtige kaffefiltre, efter vi en måned eller to havde lavet kaffe på de papirruller, vi havde taget fra værkstedet. Vi havde grundlæggende tilstrækkeligt med ammunition og feltrationer til at klare os, men andet var en udfordring."

Lejren var tilfredsstillende. De havde fået beboelsescontainere, og der var sikret hele vejen rundt med sandsække.

"Tusindvis af gode, gamle sandsække".

De havde et primitivt træningscenter, og hver anden dag var der "morgenløb", hvor to spejderpatruljer med deres køretøjer sikrede hver sin ende af et stykke landevej uden for lejren.

"De der serbere stod ikke meget tidligt op, så vi løb klokken splint om morgenen. Op og vende ved den ene bil og ned og vende ved den anden. Det var det sikreste, vi kunne, og så fik vi motion."

Man skal tænke tilbage til en tid uden internet og mobiltelefoner for at forstå soldaternes muligheder for at

holde kontakt til familien i Danmark.

"Vi skrev breve og havde felt-postkuverter med gratis porto på, som blev sendt hjem – og vi fik breve hjemmefra, papirbreve. Den eneste kommunikation ellers, det var en satellittelefon.

Lejren havde en satellittelefon, og det kostede et eller andet antal D-Mark i minuttet, hvilket var svimlende dyrt, men man kunne sidde på en bænk uden for kommunikationscentret og bruge den og ringe hjem til forældrene i Danmark".

I enkelte tilfælde måtte soldater sendes hjem på grund af psykiske problemer, og regnskabet for brug af satellittelefonen blev en indikator for Mads Rahbek på, om nogle var på vej ud i en personlig krise og havde brug for en samtale. En stor, personlig telefonregning kunne være et advarselssignal.

At fungere under pres

Mads Rahbeks hold 3 var kommet ned til et nyopstået problem. Hold 1 og hold 2 havde brugt mange kræfter på at samle våben ind fra serberne, men lige før hold 2 skulle afløses, var serberne brudt ind på FN's depot.

"Serberne generobrede alle deres inddragne våben og tiltvang sig ret meget kontrol over freedom of movement

og stillede store krav, og det var jo anderledes, end det, hold 2 startede med. Derfor var hold 2 nok lidt trætte af det."

"Så da vi startede, var alle våbnene ude, og serberne følte, de bestemte det hele." Det førte til mange ildkampe mellem serbere og kroater, hvor danskerne igen og igen måtte lægge sig imellem uden selv at kunne skyde. "Vi måtte ingenting, ud over selvforsvar".

At folk reagerer forskelligt under stressende vilkår, blev også tydeligt.

"Jeg havde valgt at tage nogle befalingsmænd med hjemmefra, som var rigtig, rigtig dygtige, og de kunne slet ikke fungere under pres."

"Og så havde jeg den mest stille og forsigtige sektionsfører fra vedligeholdelsessektionen, sådan en rigtig mekanikerfætter, han spændte bare hjelmen, gik ud og bankede på, og hans soldater fulgte ham gennem tykt og tyndt. Der var ingen, der havde gennemskuet hjemmefra, at han var sådan en type.

Han havde bare mod og vilje til at gennemføre det. Så der er altså en kæmpe forskel på, hvordan folk fungerer i hverdagen, og hvordan de fungerer under pres."

UNPROFOR havde soldater

fra mange nationer med, men især danskerne fik at mærke, hvad storpolitik betyder, husker Mads Rahbek:

"Danmark havde lige anerkendt Kroatien, så det var jo ikke nemt at være FN-soldat med Dannebrog på skuldrene nede på grænsen mellem Serbien og Kroatien, for serberne syntes jo ikke, vi var særligt upartiske. For dem at se havde vi lige anerkendt fjenden."

Pustede sig op

Trods de mange bånd på deres handlemuligheder, fik de danske soldater en form for tag på situationen.

De pustede sig op.

De spillede skrappe. Skrappe end man havde haft behov for at optræde på tidligere hold.

"Jeg havde en næstkommanderende, som havde været delingsfører på hold 1, så

En ung Mads Rahbek
Foto: Privatfoto

vi var lidt forberedte på, hvad der kunne virke. Vi gjorde meget ud af at optræde ret massivt og ret korrekt og poleret for at give indtryk af, at vi var nogles fandens karle – vi så perfekte ud, sørgede for at der var ret meget styr på tingene.”

”Vi afholdt os ikke fra at true med at slå dem ihjel, hvis ikke de gjorde, som vi sagde, og vi spillede skuespil, især i nærheden af de serbiske forlægninger.”

Skuespillet bestod i, at Mads Rahbek højlydt og vredt skabte sig over for sine soldater.

”Jeg skældte og smældte på dansk, så de tænkte: ”Han er godt nok tosset ham der”, og vi hørte fra de lokale, at når jeg kom som chef, så var de bange for mig.”

”Det var simpelthen for at have et eskalationstrin, så soldaterne kunne sige: Hvis ikke I holder op nu, så ringer vi efter chefen.”

Da bønderne kunne så

FN gjorde trods sine mangler en vigtig indsats under Jugoslaviens sammenbrud.

”Når jeg så, hvordan serberne havde maltrakteret de kroatter, der ikke flygtede, da de overtog magten og når jeg ser på hvad, der senere skete andre steder, så er jeg sikker på, det var det rigtige, vi

gjorde,” siger Mads Rahbek.

”Hvad var alternativet – hvis vi ikke havde været der? Så er jeg sikker på, vi havde set etniske udrensninger af dimensioner, og masser af mennesker var blevet slået ihjel. Det er vel egentlig det FN handler om,” siger Mads Rahbek og citerer FN-historiens måske mest kendte generalsekretær Dag Hammarskjöld:

” Peacekeeping is not a

job for soldiers, but soldiers are the only ones who can do it.”

”Vi var overbeviste om, da vi tog hjem, at vi havde forhindre blodsudgydelser og holdt parterne fra hinanden. Og skabt mere ro.”

”Altså bønderne nåede at så deres marker, inden vi tog hjem, det kunne de ikke, da vi kom, så et eller andet sted synes vi jo, vi gjorde det rigtige.”

Danske FN-soldater i lejren, 1993
Foto: Privatfoto

Da Clinton sagde tak – som den første

At få soldater hjem fra en mission som denne var også noget nyt for Forsvaret. Så nyt, at ingen velkomst var forberedt. Der var hverken cheftaler, blafrende faner eller hornorkestre i lufthavnen.

"Da jeg kom hjem med mit hold, var der ingen, der sagde tak nogen steder. Vi kom ind på kasernen med en bus fra Karup, og der var ingen modtagelse. Vi havde så lavet et system, så vi havde

tjeneste en uge til afvikling. Det gav plads til lidt socialt, idræt, defusing og så videre."

"Så den første gang jeg officielt hørte nogen sige tak, var, da præsident Clinton i 1997 stod på en talerstol på Nytorv i København og sagde, at den danske indsats på Balkan havde været dygtig og god og vigtig, og det ville han gerne takke for. Det var den første gang, nogen sagde til os, der havde været dernede, at det var vigtigt, det vi havde gjort."

Vi har fået en veteranindsats siden, men Mads Rahbek tror, at de første års manglende indsats på området i begyndelsen af 90'erne har en pris.

"Den gang var Danmark jo fuldstændig ubekendt med begreberne udsendte soldater og veteraner. Alle os, der har været med hele tiden og fortsat er i Forsvaret, vi har oplevet nye missioner, der fylder. Men alle de soldater, der den gang blev sendt hjem, de røg bare hjem, og jeg er sikker på, der er en gæld der. Nogen, vi ikke fik fat i, som blev overladt til at klare sig selv."

Helt overordnet bør ordet veteran dog have en helt anden klang, end det har fået på dansk, mener han.

Hvis man udtaler veteran på engelsk, er det: "... betegnelsen for en helt

– mens "veteran" på dansk for udenforstående er blevet betegnelsen for en, der har et eller andet problem. Som skyldes, at han har været soldat, for det er altid den kobling, der bliver lavet," siger Mads Rahbek.

"I en del udenlandske film er heltene ofte en, der har været soldat og som rydder op, for han er en ordentlig fyr – det ser du ikke i Danmark, der fremstilles veteraner som nogen, der skadet - og det er ret trist. For de fleste er ret velfungerende."

Scan QR-koden og hør Mads Rahbek fortælle, hvordan en reflekshandling fik afværget en ildkamp mellem serbere og kroaterne.

Balkan 30 år efter

TRAGEDIEN I MAGLAJ-TUNNELLEN

Af Peter Skautrup

Bosnien, 1. juni 1993: Serbiske soldater skyder granater ind i en vej tunnel, hvor en dansk konvoj med nødhjælp er standset op. Adskillige civile, som har søgt tilflugt i tunnelen, såres eller omkommer, og to danske chauffører - Niels Bromand og Jimmi Nyegaard - bliver dræbt sammen med konvojens lokale tolk.

Endnu en chauffør, Jeppe Michael Jensen, såres hårdt. I dag kæmper han for anerkendelse til alle udsendte, og her kommer hans fortælling.

Konvojen bestod af ti lastbiler læsset med nødhjælp. Målet var den bosnisk-muslimske landsby Maglaj, som var under belejring af serbere og kroater på hver sin side.

Lastbilerne var danske under FN's flag, og chaufførerne var fra det danske beredskabskorps. En mand på hver bil.

Vejen fra FN's lager til Maglaj

kunne gøres på et par timer ad krogede bjergveje. Lige før Maglaj skulle de gennem en 1100 meter lang tunnel, og efter den blev de stoppet – serberne ville ikke lade dem komme videre, fordi der var pansrede mandskabsvogne i kolonnen.

Et kompromis blev forhandlet – kun lastbilerne måtte fortsætte til Maglaj, og for en sikkerheds skyld vælger danskerne at køre ind og læsse af med kun to biler ad gangen. Resten holder inde i tunnelen.

Jeppe sidder i den første lastbil, der kører ind.

"Der var våbenhvile, men der var ingen mennesker på gaderne, så vi kørte alt hvad remmer og tøj kunne holde. I stedet for landevejen kører vi via et jernbanespor ind til varehuset. Byen var sønder-skudt, og vi unloader og kører retur."

De to næste to lastbiler vælger også jernbanespor og kommer under beskydning med granater.

"Vi kunne se, de skød sig ind på vores kolleger. Det ser ud som mortargranater, så vi tror, vi er i sikkerhed inde i tunnelen. Så pludselig springer en granat lige over tunnelmundingen og man kan stadig se, hvor granaten ramte den dag i dag."

"Så vi løber længere ind i tunnelen, nok 70-80 meter ind, og en række civile er også gået i dækning derinde.

"Jeg står mellem to lastbiler og en kroatisk soldat kommer hen til mig og jeg siger, "vi skal ha'en smøg." Så jeg giver ham en cigaret og skal til at tænde for ham, da jeg pludselig bliver kastet omkuld."

For nu bliver der skudt granater direkte ind i tunnelen.

"Det næste jeg opdager er at jeg ligger halvvejs inde under en lastbil, og den her kroatisk soldat han ligger over mig. Han har med meget stor sandsynlighed reddet mit liv, fordi han har stået mellem mig og granaten, der

Beredskabskorpset på vej med nødhjælp i Bosnien i 1993

eksploderer, men det har kostet hans liv, han er dræbt på stedet. Jeg får ham skubbet væk og begynder at kravle længere ind under lastbilen.

Jeg er bange for, jeg har et åbent benbrud, fordi jeg kan mærke noget hårdt der stikker ud af mit venstre ben. Er der årer der, så jeg kan bløde for meget? Der løber blod ud af min støvle, da jeg tager den af.

Hør Jeppe Michael fortælle sin historie ved at scanne QR-koden

En læge, som kort efter tager sig af Jeppe, finder ud af, at det ikke er et benbrud, men en lang granatsplint, som hun trækker ud. Det var "bare" et kødsår, men en mindre granatsplint har ramt ved øjet. "Når lægen lyser, kan jeg se en sort prik – jeg spørger hende, om jeg kan miste synet og hun svarer: Fifty-fifty.

Jeppe bevarer sit syn på begge øjne men må hjem på hospitalet.

Vejen til anerkendelse

Når du læser denne beretning, har du måske lige været til musikfestivalen "ENGAGE" som blev holdt i hhv. Skive og på Kastellet i København.

En festival, hvor veteraner kommer gratis ind, og hvor resten af familien Danmark gerne må købe billet.

Engage arrangeres af Veteranfonden, og det hele er Jeppe Michael Jensens ide., som du kan læse mere på www.veteranfonden.dk

Jeppe Michael Jensens indgang til jobbet som nødhjælpschauffør var værnepligten, som han valgte at tage i Civilforsvaret, (som skiftede navn til Beredskabskorpset, mens Jeppe var der.)

Som så mange andre udsendte også fortæller, ville han bare lige prøve værnepligten, men blev fanget af jobbet.

"Jeg valgte CF, fordi så var det hurtigere overstået, og man kun få et stort kørekort, men jeg blev hurtigt ret glad for det, så jeg meldte mig til delingsførerskolen – det var en spændende uddannelse.

Vi blev jo uddannet både til katastrofeberedskab og et krigsberedskab. Som uddannet får du ansvaret for en

deling med enten 32 eller 56 mand.”

”På delingsførerskolen får vi en dag i starten af 93 at vide, der er brug for folk til at tage til Bosnien. Så lige efter delingsførerskolen i Herning tog jeg direkte til Bosnien først i maj.”

Her blev han hurtigt rutineret. ”Ja men der skete jo også meget på de få uger. Uddannelsen fungerede godt, jeg synes vi var megadygtige til det, vi lavede.”

Men kun 28 dage fik han i tjenesten i Bosnien, så sprang granaterne i tunnellen.

Jeppe Michael Jensen har flere gange været i Bosnien siden, først som jurastuderende i praktik i Sarajevo,

hvor der stadig kunne springe bomber, og hvor man ikke kunne åbne øjnene uden staks at se bygninger med ar fra beskydning.

Der skulle gå tyve år, før han kom ind i veteranarbejdet. Nu var han jurist med egen virksomhed og speciale i it-ret og e-handel. ”Det som satte mig i gang med veteranarbejdet var, at jeg opdagede, at os som havde været udsendt med beredskabskorpset, ikke kunne få et veterankort,” fortæller han. (Veterankortet er et kort alle tidligere udsendte kan rekvirere og bruge til at opnå f.eks. rabat).

”For mig var det bare noget mærkeligt noget, at vi ikke kunne blive anerkendt som udsendte, og som jurist kunne jeg jo læse lovgivningen

bag, og det var helt tydeligt, at selvfølgelig skulle vi også anerkendes.”

”Først tog jeg fat i Forsvaret og andre, men ingen kunne rigtig gøre noget ved det, så jeg fik foretræde for nogle politikere, som sagde, ”selvfølgelig, veterankortet skal være for alle, der har været udsendt for civilforsvaret”.

Når ordet 'veteran' får en forkert klang

Målet var nået, men nu var Jeppe sporet ind på veteranarbejdet. ”Det bragte mig ind i det miljø, der var med forskellige veteranorganisationer, og meget af det var sådan soldaterforeningsagtigt, noget var indspist, og meget gik ud på at tale om gamle dage.” ”Men det var ikke det, jeg ville, jeg kunne godt tænke mig at der blev sat mere fokus på en bred anerkendelse af, at vi er nogen, der tager af sted og sætter vores liv på spil for Danmark.

Og jeg mødte flere veteraner som sagde, at de var holdt op med at fortælle, at de var veteraner, fordi det første de blev spurgt om, det var: ”Har du det godt?”

”Så frem for, at det bør være et adelsmærke, at man havde været udsendt for Danmark, så var det blevet et stigma, altså man kunne selvfølgelig

Jeppe Michael Jensen, initiativtager til Engage
Foto: Teddy Gerberg

Engage Festival på Kuppet, 2021
Foto: Militærfoto

© 2021 MILITÆRFOTO

ikke have det godt, fordi man havde oplevet noget, der var rigtig, rigtig slemt.”

”Det var en sygeliggørelse af det at være veteran.”

”Jeg møder også soldater, der siger, ”jeg er ikke veteran, for jeg har det godt” – en sagde til mig, det kan være, vi skal finde et helt nyt begreb. Jeg er ked af, vi stadig har en opfattelse at det at være veteran, det er ensbetydende med man ikke har det godt.”

”Det ville jeg være med til at ændre, og vi har fået Flagdagen, og det er supergodt og den officielle fejring af vores veteraner, men jeg synes der manglede noget mere inkluderende, som anerkendte alle veteraner, høj som lav, og ikke havde noget med uniformer at gøre, for en uni-

form og en parade er jo meget anerkendende og det skal vi fortsætte med at gøre, men det kan jo også være ekskluderende for alle dem, som stod uden for.”

”Jeg tænkte, at hvis vi skal ændre den opfattelse af at være veteran, så skal vi jo inkludere hele Danmark – veteraner og ikke-veteraner, og en måde at gøre det på, det kunne jo være musikarrangementer, hvor vi bringer veteraner og ikke veteraner sammen, så jeg kom på ideen med ENGAGE-festival.”

”En ENGAGE festival er en måde at give veteraner en god dag, men det er også en måde at fortælle en historie på til ikke-veteraner. Lad os mødes over en fadøl og fortælle om, hvad det vil sige, både det gode og det knap

så gode.” ”Vi skal ikke tegne et lyserødt billede, for der er også negative sider ved en udsendelse, men vi skal have fokus væk fra, at det kun handler om elendighed, og over på, at vi er faktisk mange der er rigtig stolte over, hvad vi har lavet, uanset hvilken pris vi har betalt for det. Og det gælder 99 ud af 100 veteraner jeg møder, de er stolte over det.”

”Der er sket meget positivt de sidste 8-9 år hvor jeg har arbejdet med veteranproblematikken. Helt tilbage i tiden var Forsvaret ikke særlig engageret i det, det er de nu, de er blevet rigtig gode til at række ud, og vores politikere og andre, de gør meget.

Selvfølgelig kan du stadig finde enkeltstående historier om nogen, der ikke er blevet hjulpet nok, men jeg synes

forsvaret som arbejdsgiver tager et stort ansvar, og jeg møder kun velvilje når jeg taler med Forsvaret og andre.”

Vi bør sige tak

Men der kan gøres endnu mere, mener Jeppe: ”De mennesker som sætter livet på spil og gør en ekstraordinær indsats, fordi vores politikere beder dem om det, de skal have anerkendelse og respekt, fordi det er en uselvisk gerning.

Vi skal ikke have amerikanske tilstande hvor alle rejser sig, det er for meget, men det bør være sådan, at når du møder en, der har været udsendt, så siger du tak.

Det er store ofre mange har bragt. For mig er det, vi skal anerkende, det er beslutningen, beslutningen om at du vælger at tage sted og vide, at du faktisk kan komme galt afsted eller miste dit liv.

Det handler ikke om, hvad der sker, for det er tilfældigheder, der afgør det. Det er beslutningen: ”Jeg tager afsted mod noget, der kan ændre mig for evigt.”

”Vi vil gerne lave mere på Flagdagen, vi vil meget gerne være med til at gøre Flagdagen endnu mere folkelig, det er en officiel fejring, og det er fantastisk hvad Flagdagen gør, og hvad mange kommuner gør, men det ville

være endnu bedre, hvis det ikke bare var en lukket fest men en fest for alle.

Det arbejder vi også på, og det kommer også til at ske, men det skal ske i samarbejde med Forsvaret,” siger Jeppe.

Og så tør man jo næsten ikke spørge, hvordan han selv har det i dag.

Han har det godt.

Familiefar, iværksætter, direktør i en international handelsvirksomhed og travl med sin Veteranfond og ENGAGE.

”Det at være et sted, hvor du skal fikse alting selv, det gør dig mere kreativ og innovativ, det har jeg også set hos andre veteraner. Man lærer at få tingene til at lykkes, man giver ikke op, men prøver at finde løsninger.”

”Du har din uddannelse med i bagagen, jeg har mine erfaringer, jeg er nok mere forsigtig end andre, jeg tager mine forholdsregler. Det mærkelige ved krig er, at det bliver dagligdag, ”det der gør du, eller det der gør du ikke”, lynhurtigt bliver det dagligdag – er der snigskytter, går du ikke over en åben plads.”

”Sådan noget tager du med hjem, og så skal du til at lægge det af dig, og noget af det, der har været sværest, det er sådan noget som skud og brag nytårsaften.

Så farer jeg sammen, det kan jeg stadigvæk gøre, hvis jeg ikke er forberedt, så hopper jeg i sædet, det er en refleks, noget kroppen har lært dig.”

”Mange år efter var jeg mere alert. Når jeg kom ind et fremmed sted, kiggede jeg efter, hvordan kunne jeg hurtigt komme derfra, hvis noget sprang. Det kan jo blive skadeligt for dig, hvis du bliver bange for at komme ud blandt andre. Noget man har lært, som man skal aflære.”

”Det har gjort mig stærkere, jeg har prøvet mine yderste grænser, så når noget bliver rigtig slemt, så kan du sætte noget relativt op. Jeg er blevet mere følsom, jeg kan blive rørt over små ting, til gengæld skal der mere til at slå mig ud i en professionel situation i erhvervslivet.”

FLAGDAG I NUUK

Hvert år rejser en gruppe veteraner til Grønland i forbindelse med flagdagen.

Og igen i år tager Veteranprojekt Grønland til Nuuk for at deltage i højtideligholdelsen af flagdagen.

I år består detachementet af tjenestegørende veteraner fra Den Kongelige Livgarde og veteraner fra KFUM Soldaterrekreation i Høvelte. Højtideligholdelsen afholdes af Sermersooq Kommune og Arktisk Kommando.

Ved deltagelsen i flagdagsceremonien i Nuuk deltager Veteranprojekt Grønland i anerkendelsen af og

bidrager til opmærksomheden på de mere end hundrede veteraner og deres pårørende i Grønland.

Året igennem samarbejder vi med Foreningen Grønlands Veteraner om en oplysende virksomhed i både Grønland og Danmark, vedrørende de særlige forhold der gælder for veteraner og pårørende i Grønland således, at fokus på en ligestilling med veteraner og pårørende i Danmark fastholdes.

I dagene op til flagdagen har detachementet gennemført en friluftaktivitet på 3 dage i Nuuk Fjorden. Grønlands storslåede natur

gør altid friluftstaktiviteten til en oplevelse for livet. De store vidder og den ro, som naturen byder gør altid et stort indtryk på de deltagende veteraner, og inviterer for en kort stund ind til en ro som man ikke finder mange steder i verden eller i en hverdag.

Der skal lyde en særskilt hilsen til Foreningen Grønlands Veteraner, og derudover ønsker vi alle veteraner og deres pårørende i rigsfællesskabet en god flagdag!

Qujanaq

Mads Rasmussen &
Gerth Sloth Berthelsen
Veteranprojekt Grønland

Flaghejsning i Nuuk den 5. september 2021

Securitas

takker alle veteraner

for deres indsats

Securitas blev kåret til "Årets veteranvirksomhed 2019"

#MærkSammenholdet #GribUdfordringen #SkabTrygheden

Mads Fahrenholtz, som er intern veterantovholder i Securitas fortæller:

Securitas vandt Veteranprisen efter indstillinger fra Veterancentret, Veteranhjem Midtjylland, CABI, Veteranindsatsen samt en håndfuld individuelle mennesker. Vi vandt prisen, da 5 % af vores drift, på daværende tidspunkt, var veteraner.

Det var en kæmpe overraskelse, at vi var indstillet til prisen. Jeg anede intet om dens eksistens. Det var så fedt at vinde den og få anerkendelse for det arbejde, jeg havde lagt i det. I Securitas finder man det samme sammenhold, som man kender fra tiden i forsvaret. Dette er både min egen og flere andres mening.

Veteraner skal søge arbejde i Securitas, fordi hos os er der "højt til loftet", og fordi vi har mange forskellige bevogtningsopgaver, som soldater har kendskab og erfaring med.

**Hvis du er nysgerrig på
job og karriere i Securitas.**

Så find os på
www.securitas.dk/karriere/

ANERKENDELSE

er et fælles ansvar

HILSEN FRA VETERANCENTRET

Af tidligere chef for Veterancentret oberst Søren Andersen

I år er det 14. gang, vi afholder flagdag med det formål at hædre og anerkende Danmarks udsendte og deres pårørende samt mindes dem, der aldrig kom hjem. Gennem årene har flagdagen udviklet sig og vundet stødt stigende opbakning i samfundet. Det er positivt. Jo bredere opbakningen til flagdagen er forankret i det danske samfund, jo større anerkendende effekt har den, og anerkendelse er vigtigt.

For dem, hvis næse det skulle være gået forbi, er jeg netop tiltrådt i stillingen som stabschef for Operationsstaben i Karup, og det betyder samtidig, at denne flagdag får en lidt anderledes betydning for mig. Jeg deltager i år i kraft af min status som veteran og ikke som chef for Veterancentret.

Med min seneste udsendelse til Irak sidste år frisk i erindringen glæder jeg mig især til gensynet med dem, jeg var udsendt sammen med og til at genop-

leve det sammenhold, der følger med en udsendelse. I år har jeg desuden familien med, hvilket også bliver en særlig og anderkendende oplevelse.

Flagdagen er langt fra blot en parade på Christiansborg Slotsplads, en mindogudstjeneste for Danmarks faldne i Holmens Kirke og en kranselægning ved monumentet i Kastellet i København.

Det er meget mere end det. flagdagen er en landsdækkende begivenhed, og foruden det officielle Danmark og naturligvis Forsvaret, så bidrager også landets kommuner i stadig større omfang med lokale anerkendende arrangementer på dagen.

Anerkendelsen fra det brede Danmark må ikke undervurderes. Vi er kommet rigtig langt, men vi mangler det sidste. Flagdagen skal være dagen, hvor hele Danmark bakker op og viser respekt og anerkendelse for vores veteraner og deres pårørende. Det er dit, mit og vores fælles ansvar.

Tilbage i maj afholdte Ve-

terancentret en paneldebat om anerkendelse i forbindelse med den årligt tilbagevendende kongres Viden om veteraner. Blandt deltagerne var blandt andre Tommy Krabbe, der er Cand. Mag. i Interpersonel Organisationskommunikation. En af Tommys hovedpointer på paneldebatten var, at du ikke kan lykkes med at anerkende andre, hvis modtageren ikke selv anerkender dig.

Om det er den nærmeste overordnede i Forsvaret, statsministeren, en repræsentant fra erhvervslivet, formanden for den lokale idrætsforening, din familie eller nabo, så gælder det om at støtte op om vores veteraner. Og vi skal blive endnu dygtigere til at dyrke den brede anerkendelse.

Anerkendelsen af vores veteraner og deres pårørende bør ses som et fælles ansvar, da vores alles sikkerhed beror på et stærkt Forsvar. Som et led i at udbrede anerkendelsen af vores veteraner, arbejder vi i øjeblikket på et initiativ, der foruden idræts- og kulturlivet også skal involvere erhvervslivet. I forhold til

erhvervslivet har vi igennem noget tid arbejdet på, at flere virksomheder får øjnene op for de stærke kompetencer, vores veteraner besidder og tilknytter dem som arbejdskraft.

Det gælder ikke kun for det store flertal af veteraner, der vender styrket hjem fra udsendelse.

Der skal også være en plads til dem, der døjer med en krigsskade af den ene eller anden karakter. At være skadet veteran betyder ikke pr. definition, at man er

ude af stand til at arbejde. Tværtimod har vi fortsat en mindre gruppe skadede veteraner, der både kan og vil bidrage på arbejdsmarkedet – de venter bare på at få chancen. Min bøn er derfor, at endnu flere virksomheder vil tage ansvar ved at ansætte veteraner, hvad enten det er på fuldtid eller på nedsat blus.

Den brede befolkning skal også bringes endnu mere i spil, når det kommer til anerkendelse. Anerkendelsen fra samfundet og den brede befolkning er selv-

sagt ikke noget, vi blot kan påkalde os. Den skal vi gøre os fortjent til, og det gør vi blandt andet ved at kæmpe for vores fælles sikkerhed ved at lade os udsende til alverdens brændpunkter. En opgave der gavner hele samfundet.

Grundlaget for anerkendelse er tilstede, når det er meningssskabende at være udsendt – både for den enkelte soldat og for samfundet. Der skal være samhørighed.

Hvis befolkningen skal grave dybt for at finde meningen med, at vi udsender danske soldater til alverdens brændpunkter, har vi et problem. Der er vi heldigvis langt fra i dag.

På baggrund af en ekstrem bekymrende sikkerhedspolitisk situation – særligt med henblik på Ruslandskrisen, har opbakningen til Forsvaret sjældent været større.

På en trist baggrund ser jeg derfor netop nu en gylde mulighed for, at vi skyder brystet frem og viser, hvad Forsvaret står for. Den mulighed skal vi udnytte. Forsvarets image i befolkningen er afgørende – ikke blot for at opnå anerkendelse men også for at styrke vores rekruttering i et Forsvar, der får vokseværk i de kommende år.

Oberst Søren Andersen, fhv. chef for Veterancentret

Der bliver allerede i dag lagt et stort og vigtigt arbejde i at informere befolkningen om de indsatser og opgaver, Forsvaret bidrager med at løse herhjemme såvel som på vores missioner ude i verden. Det skal vi fortsætte med. Når det handler om vores veteraner, har vi desværre en udfordring med at trænge igennem med den nuancerede fortælling om vores udsendte soldater.

Det sjældent de positive veteranfortællinger, der fylder forsider, og i nyhedsmedierne ser vi desværre en skævvridning i fortællingen om de danske veteraner. For nylig deltog jeg i radioprogrammet Kraniebrud på Radio4, hvor jeg blev mindet om, at stereotypen om veteranen som en skadet og sårbar soldat lever i bedste velgående.

Med i programmet deltog forsker Ann-Katrine Schmidt Nielsen fra Universitetet i Oslo, der har forsket i fremstillingen af den danske krigsveteran i kulturen og i medierne fra 1990'erne og frem til i dag. Hendes studie viser, at medierne grundlæggende set har fokus på veteranen som en såret soldat.

Det gælder både den fysiske skadede soldat, men i endnu højere grad den psykisk

skadede soldat. Forskningen viser, at der er en klar overvægt af historier om PTSD, traumer, skilsmissefamilier, om mænd der lever bag nedrullede gardiner eller ude i skovene, om alkohol- og stofmisbrug, eller om dem der er blevet adrenalinjunkies og lever et liv på kanten.

I min optik skal mediernes ensidige fokus på de skadede krigsveteraner dog ikke kun ses negativt. Frem til 2010 var vi i Forsvaret ganske enkelt ikke dygtige nok til at tage vare på vores tidligere udsendte.

Det fik en kritisk mediedækning med afsæt i grundfortællingen om den skadede krigsveteran vendt op og ned på. Tag eksempelvis artikelserien Hjem fra Krigen i Berlingske i 2010, som vandt Cavlingprisen for at give "et tankevækkende indblik i fysisk og psykisk lemlæstede soldaters tilværelse, efter at de er vendt hjem fra krig." Her afdækkede journalisterne gennem klassiske nyhedshistorier, at der var behov for et bedre beredskab til at håndtere soldaternes sår på krop og sjæl. Herefter blev der fra politisk hold for alvor sat skub i veteranindsatsen.

Der, hvor vi er i dag, er vejen til hjælp til de skadede veteraner blevet markant kor-

tere. Vi har i dag en veteranindsats med rigtig mange muligheder for støtte: om det er psykologbehandling, rådgivning eller en beskæftigelsesindsats, så er der adgang til livslang støtte.

Jeg oplever, at det ikke længere er et tabu, og det på en måde er blevet mere acceptabelt at række ud efter hjælp. Derfor har fortællingen om den skadede veteran også bragt noget godt med sig.

Med den samlede veteranindsats vi har i dag, er vi heldigvis et helt andet sted, og det bør efter min mening også afspejle sig i mediedækningen af vores veteraner.

Vi har naturligvis et medansvar for at nuancere fortællingen om vores udsendte, fordi veteranbegrebet skal kunne rumme alle soldater, der har arbejdet under dansk fane på en international mission. Arbejdet med at nuancere billedet og fortælle den gode historie om vores udsendte er i fuld gang, men det kommer til at tage tid, hvis fortællingen skal rod fæste sig i befolkningen.

Til sidst vil jeg ønske alle veteraner og pårørende en rigtig god flagdag.

Tak for indsatsen og for jeres mod til at gøre en forskel.

”Vi kan se, det virker”

OPERATION ORBITAL - UKRAINE - DEL 2

Af Peter Skautrup

Ukrainske soldater kombinerer deres fronterfaring med teknikker, danske konstabler, befalingsmænd og officerer har oplært dem i over flere år. Her taler vi med en af de danske instruktører.

”Vi har gennemført træning inden for alle tre værn hele Ukraine. Der er nærmest ikke et sted, vi ikke har været – dog ikke ved konfrontationslinjerne ved Luhansk og Donetsk.”

Den danske major med fornavnet Thor er en af de instruktører, Danmark har haft udsendt til Operation Orbital, den britisk ledede mission, hvor man siden 2015 har trænet det ukrainske forsvar efter vestlige ideer.

Med en baggrund fra en træningsmission for FN i Sydsudan og tidligere udsendelser til Afghanistan Kosovo og Bosnien, var Thor i Ukraine fra august 2021, indtil man trak sig ud kort før det russiske angreb i februar, og han fortsatte i Orbitals stab et

sted uden for Ukraine til og med marts.

Mens han var i Ukraine, var han tilknyttet det britiske hovedkvarter for Operation Orbital i Kyiv, og sideløbende var han forbindelsesofficer til det danske personel udsendt til Ukraine. Arbejdet i Orbital bestod i planlægning af de danske træningsbidrag inden for alle tre værn og undervisning inden for emner som:

”Infanteriuddannelse, by- og skovkamp under alle kampformer, småstyrkers kamp - specielt panserværnspatruljer - forhold over for droner, førstehjælp på kamppladsen og stabsmetodik for alle tre værn,” fortæller Thor.

Eskaleringen af situationen forud for 24. februar oplevede han tidligt:

”Til at starte med var der lagt planer for træning frem til 2023, som ukrainerne var tilfredse med. Så det kørte, som det havde gjort siden 2015. Men efter oktober 21, der skal jeg ellers love for, der blev flere møder, hvor de gerne ville snakke om nogen andre træningsbidrag end

de sædvanlige.”

”En af nyhederne var, at briterne støttede med panserværnsvåben, som der nu skulle planlægges uddannelse på - og andre våbensystemer,” fortæller han.

Selvstændige grupper

Men det mest gennemgående i Operation Orbitals virke har været den meget omtalte selvstændiggørelse af den enkelte soldat: Evnen til at træffe beslutninger, handle og kommunikere i små grupper. Det har ført til succes med et væld af nålestikoperationer.

Det var ifølge Thor meningen, at man nede på delings- og gruppeniveau ”selvstændigt kunne organisere forsvar af de områder de blev indsat i, og arbejde sammen og kæmpe uden støtte oppefra, for at stoppe russerne når de går over grænsen.”

”De skulle gøres klar til at operere selvstændigt i tildelte forsvarslommer, uden at skulle spørge om tilladelse til at iværksætte forsvar og modangreb,” forklarer Thor.

”Den ukrainske hær var jo et barn af den russiske, og alle beslutninger blev taget oppe

fra toppen. Nu er beslutningen helt nede på kompagnichefniveau som i Danmark – eller helt nede på delingsniveau. Den her krig hjælper jo helt vildt meget på det. Nu behøver soldaten ikke at spørge, om han må gå til højre eller venstre.”

Simple klapskiver gjorde en forskel

Instruktørerne stod af og til i situationer, hvor de måtte improvisere. Thor nævner som eksempel, at uddannelsen i starten måtte gennemføres uden løs ammunition.

”Det gav udfordringer i at synliggøre vigtigheden af ild og bevægelse, når vi trænede angreb og kamp i by og skov. Vi måtte gå i tænkeboks og fik de ukrainske soldater til at lave nogle klapskiver, der skulle være deres fjender i den efterfølgende uddannelse. Klapskiverne blev lavet af et par lægter og en figur og med en kontravægt og 40-50 meter snor, der var bundet i, så den kunne rejses og sænkes. Så når skiven blev rejst, så var det en fjendtlig skytte, der beskød dem, og så skulle de alt efter afstanden til fjenden enten falde ned eller gå på.”

Med klapskiverne kunne man samtidig indlære noget helt andet, nemlig førstehjælp. Hvis en soldat ikke gik i dækning, når afstanden til en pludseligt rejst skive krævede det, blev han erklæret

”såret”, og det ramte mange i starten, hvilket blev til rigtig læring.

”Klapskiverne gjorde arbejdet rigtig godt, og de ukrainske delingsførere og gruppeførere fik deres sag for, og soldaterne kunne se, hvad der gav dem en chance for at løse opgaverne og tilmed komme ud af sammenstødene med fjende med livet i behold,” siger Thor.

Hurtig hjælp til sårede

Ukrainerne har siden 2015 konstant haft otte brigader ved fronten i øst, hvor de blev udskiftet hvert halve år og sendt retur til deres garnisonsbyer, hvor hovedparten af træningen så er foregået.

”De var meget motiverede, rigtig dygtige til alt hvad der hedder forsvar,” siger Thor.

”Soldaterne har været flere gange ude ved fronten, så de ved, hvad de snakker om, så der kan man spare at bytte informationer.”

Frontsoldaternes egne ønsker har i høj grad påvirket indholdet i de forskellige træninger.

”De fortæller hurtigt, hvad de bøvler med.”

Thor fremhæver et enkelt eksempel, som har gjort en forskel siden, nemlig indsatsen for sårede ved fronten. Her kunne der tidligere gå tid – for lang tid – før den sårede blev hentet ud og kom i behandling. Sideløbende med

Ukrainsk soldat kontrollerer sin skydeskive under operation Orbital 2021.
Foto: Forsvarsgalleriet

påvirkning af den ukrainske hærledelse kørte Orbitals instruktører derfor grundige kurser i førstehjælp – ”taktisk sanitetstjeneste”.

”Ledelsen kunne godt se, det skulle optimeres, og så trænede vi som i Danmark, simpelthen et førstehjælpskursus, først teori, så forskellige momenter med cases som bliver sminket, og så afprøver man alt som skudsår, stiksår, granatsplinter, øjenskader og så videre, og endelig hjerte-lungeredning på nogen, der er ved at forbløde.”

”Deres behandling af sårede bag fronten bliver stadigt bedre, og nu har de også oprettet operationsstuer tæt på fronten og sygetransporttog til dem, der skal længere bagud.”

”Man får jo en meget mere motiveret soldat, når den menige ved, at hvis han får sprængt en fod af, så ryger han inden for X antal minutter til transport til et hospital.”

Droner og information

På et lidt højere plan har Operation ORBITAL også undervist ukrainerne i Battle Space Management, hvor Thor har deltaget. Det er kurser, der lærte dem at holde droner, fly og helikoptere adskilt og samtidig være af vejen for artilleriets granater. Netop ukrainernes brug af

droner i alle størrelser fremhæver han som unik, ikke mindst i sammenhæng med et væld af informationsnetværk:

”De har jo også været hjulpet meget af en million forskellige informationsgrupper, hvor den civile befolkning melder ind, hvad de ser, så man hele tiden ved, hvem kommer kørende på hvilke veje og med hvad.”

Samtidig ser han den russiske tilgang i krigens første måneder som en kæmpe fejltagelse:

”De troede nonchalant, at de lige kunne køre ind til borgmesterens kontor i alle byer i Ukraine inden klokken ti, hive det ukrainske flag ned og hive det russiske flag op og tage et billede og sende til det Kreml og sige: Nu er opgaven løst.”

”Ukrainerne har klaret det mod en russisk hær, som på papiret burde være dem ti gange overlegen. Og de er meget fleksible til at blive indsat i et nyt område, en ny by, en ny skov.”

Thor hører i dag til Slesvigske Fodregiment. Han følger blandt andet med i udviklingen gennem gamle kontakter i det ukrainske. Han reflekterer gerne over, hvilken forskel han var med til at gøre i operation Orbital.

”Vigtigt for mig var, at når de

kom med noget, de gerne ville uddannes i, så gjorde vi alt, hvad vi kunne, for at det gik hurtigt.”

”Jeg mener at vi bestemt havde succes med vores samarbejde med ukrainerne helt til sidste dag. Det, de spurgte om, det leverede vi.”

”Vi har haft en finger med i spillet. Den bold, vi satte i gang med at rulle, den ruller de videre med. Vi kan se, det virker.”

Undervisning af ukrainske soldater.
Foto: Forsvarsgalleriet

Folk & Sikkerhed samt Danmarks Veteraner er begge frivillige foreninger, som arbejder for at varetage deres medlemmers interesser, herunder med særlig fokus på veteraner, forsvars-, beredskab og forsvarspolitik.

Læs mere om de to foreninger på:
www.folkogsikkerhed.dk & www.danmarksveteraner.dk

Meld dig ind allerede i dag.

ater i 2021.

**Folk &
Sikkerhed**

UDGIVET AF FOLK & SIKKERHED I SAMARBEJDE MED
DANMARKS VETERANER I ANLEDNING AF
FLAGDAGEN FOR DANMARKS UDSENDTE D. 5. SEPTEMBER

